МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарчу Советан Министрийн Советан орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 63 (4238). ШОАТТА, 28 май, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ТАХАН НОМЕР ТIА:

Парте съезда решенеш кхоачашъеш

КПСС ЦК Пленум

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Пограничникий цIей

ШОАНА, БЕРАШ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМАХ БОЛА ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1966 шера 26 мае ший болх дIахо бир КПСС Центральни Комитета Пленумо.

Ювцаш яр «Ялатеи юртбоахама кхыча культурайи лакха а тешшаме а хьувкъам баккхара латташта мелиораци елга шерра дегIадоаладарах» нов. Е. Е. Алексеевске яь доклад.

Пренешка къамаьлаш дир ин. Д. Расулова — Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. А. Гарюгина — Ставропольски края опытно - мелиоративни станце директора, Г. Д. Джавахишвиле — Грузински ССР-а Министрий Совета председателя, Г. С. Поповича — Херсонски областа Скадовски района «Радянська Украина» яхача колхоза председателя, В. И. Антонова — КПСС Астраханск обкома хьалхарча секретара, А. Ф. Диордица—Молдавски ССР-а Министрий Совета председателя, Н. И. Калмыка — КПСС Смоленски обкома хьалхарча секретара, А. И. Шибаева — КПСС Саратовски обкома хьалхарча секретара, В. Ю. Ахундова — Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, П. П. Лобанова — В. И. Ленина цIерахча Ерригсоюзни юртбоахама Iилмай академе президента, А. И. Батмя — Латвийски ССР-а «Земгале» яхача совхоза директора, Н. С. Коновалова — КПСС Калининградски обкома хьалхарча секретара, Л. С. Куличенкос — КПСС Волгоградски обкома хьалхарча секретара, И. К. Лутака — Украина КП Крымски обкома хьалхарча секретара, В. Н. Базовске — КПСС Новгородски обкома хьалхарча секретара, А. А. Ежевске — «Союзсельхозтехника» Ерригсоюзни объединене председатела, Б. Овезова — Туркменистана Компарте ЦК хьалхарча секретара.

Пленумо ший болх дIахо бу.

1966 шера 27 мае ший болх дIахо бир КПСС Центральни Комитета Пленумо.

«Лакхен тешамеи ялата а юртбоахама кхыча культурай а хьувкъам лакхбара латташта еш йола мелиораци шерра дегIайоалаяра хьакъехьа» нов. Е. Е. Алексеевске яь доклад ювцача юкъе дакъа лаьцар ин. А. Н. Аксоченске — В. И. Ленина цIерахча Ерригсоюзни юртбоахама Iилмай академе академика - секретара, Е. С. Новоселова — СССР гIишлошъяра, наькъеи коммунальни машинашъяра министра.

Пленуме къамаьл дир КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева.

КПСС Центральни Комитета Пленумо массава раьза а йолаш соцам тIаийцар «Лакхен тешамеи ялата а юрта боахама кхыча культурай а хьувкъам лакхбара латташта еш йола мелиораци шерра дегIайоалаяра хьакъехьа».

Цу тIехь ший болх чаккхбаьккхар Пленумо.

---

12 ИЮНЕ—СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ХОРЖАМАШ

ОКРУЖНОЙ КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

Заседани хилар РСФСР-гара СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совета хулача хоржамашта лаьрхIача № 7 йолча Грозненски окружной хоржамий комиссе. Цу комиссе председатела нов. Бокова цун членашта дIайоазийтар 17 мае Москве вIашагIкхийттача Къамий Совете хулача хоржамашта йолча РСФСР-а хоржамий комиссе заседане итогаш. Цо къахьтта уйла тIеерзийр цига гучъдаьхача кхоачамбоацараштеи тувладеийтараштеи, Грозненски хоржамий округе укх ца хилийтара тIаьхьийхар цо. Харжархошта шерра дIадоазийтанза дергдац хIара хула хоржамаш сайрийна 10 сахьт дальча йистедала дезаш хилар.

Цул тIаьхьагIа Нохч-ГIалгIай АССР-а Президиума секретара нов. Сыщиков, къахьегамхой депутатий Астраханск Совета исполкома секретара нов. Бондаренкос, Дагестански АССР-гара вайтача окружной комиссе члена нов. Каймарадова дийцар автономни республикашкеи областен хоржамашта лаьча кийчонах.

Массанехьа а дIайолаянний Грозненски хоржамий округе гIолла отталача депутатий кандидата Советски Союза Маршала Иван Степанович Конева тIехьа еш йола агитаци.

Эрсий а кхыча а меттала яздаь хьалтеха доаги цун биографи тIа йола плакаташ. Довереннии болча нахеи агитаторашеи харжархошта дуаццу депутатала харча оттаваьча кандидата общественно-политически гIуллакъах. Автономни республикай областен партийни организаци районашка хьийтай агитационно-массови болх динагIа вIаштIехьбаьккхара участкови комиссешта новкъостал дергдолаш йола къахьтта группаш.

Къамаьлаш деърашa болгандахар, хоржамашта кийчо яра дакъа хIара республика, области, шоай башхалонаш а задеанаш а хилар. Масала, Нохч-ГIалгIай Республика дуккагIа йола хоржамий участкаш шолакха я. Цигара заногаш хIанз а чакхъьнанац, хIаьта цудукъа хIанз вIаштIаьхдац хоржамийн участкаш кийчъе. Цунна духьалдена хоржамаш хула ди хьатIаккхачале хьалхагIа дIаоттаергIаьлла оборудовани кийчъеш я участкови комиссеш.

Хоржамаш хулача дийнахьа Куйбышевски производства дукха комиссеша хьалхагIе а йоахко лаьа цу кхурдга Астрахане. Участкови комиссеша хьалхагIе а йоахко яь цу вешай командашка хаддж тосасчадакъа лаца йиш хилийтара. Экипажий берригa членаш хоржамий комиссешта дIа-юха бийкъеб. Земснарадий болхлой гIулакх дара «Маяковский» яха культпароход къоастадаьд.

Хоржамашта кийчо яра деш дийцад Нохч-ГIалгIайн Дагестаний АССР-ий Лакхехьарча Советий Президиумий заседанешка. Хоржамашта кийчо яла мишта лел хьожаш парте горкома къахьттача комиссе тохкам баьб Астрахане.

Берригa дешаш дийца дальначеи тара да. Цхьабакъда, окружной хоржамий комиссе членаша юха а бедоклад бломиташ, къовламаш, цар белгалонаш ю, дерхIамаш дуъ хоржамаш хулача дийнакъа бувзам фу дагIа динагIа вIаштIехьбоаккхаргбаргъогI ехаш, хоржамаш хулача дийнахьа някъа баьнна, форде тIа, е лакхача йоамашка, деъгIенашка болча наха СССР-а Конституци шоашта енначa бокъонаш цхьаьккха дутьале йоацаш лайда а эцаш хоржамашка дакъа лаца йиш хилара кхи де дезаш фу дисад хьожаш.

Цудукъа уктаза лоархIаме да, меллa зIамига дале а, массадола хIама бокъонца тержалдар.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ДЕЛЕГАЦИ ПАКИСТАНЕ ЯХАР

Пакистана Къаман собрале яха а йийла, юха вIаштагIа самолетаца Равалпинде яха Москвера 25 мае араьнаьнай СССР Лакхехьарча Совета делегаци. Цунна корте я СССР Лакхехьарча Совета депутат, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель К. Т. Мазуров.

Внуковски аэродроме делегаци накъаьлекхар Д. С. Полянски, А. Н. Шелепина, Б. Н. Пономарева, кхыйчар.

(ТАСС).

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА, КЪОНАЛ!

Дукха ха йоацаш Москве хилар Ленински комсомола XV-гIа съезд. Из вай мехка вахаре йоккха событи хинна дIаяттар. Съездо цIаьхха а хьагойтар советски кагирхой, цар гIораьлинна шаьгард — Ленински комсомол вай хьамсарча партена гIийкха айлла кхотаенна хилар, коммунизм хьалъяра исторически декхараш кхоачашлеча из парте тешаме гIончa хилар. Советски кагирхой массаль а кхиннаб парте хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара шоай берригa ниж, хьакъяла оарцагIдаьккха къахьегаш. Мехка массе мийинге гуш да цар дошо кулгашта кагIадийнна турпала гIулакхаш. Шоай даьй революционни традицеш дегIа а кхувлаш, уж даим хьалхарча мутIарашка латт вай мехке коммунизм хьалъеча. «Парте аьнадий—кхоачашхургда!» яхаш я цар девиз. 23 миллион йола комсомол бIубенна я хIанз парте хьалхашка оттадаь керда декхараш не толамца кхоачашдергхиларах.

Берригa советски кагирхой сиина, парте планашa дегаш урвоттадаь къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен кагирхой а. Дукха сийлен гIулакхаш карагIдийнад цаpна. Халкъа боахама дерригача доакъошка хьинаре къахьегаш ба уж.

Доккхал де йиш йолаш ба республика кагирхой шоай къахьегама гIулакхех. «Комсомола семилеткерча къахьегама гIулакхий летописа» юкъейккхай ВЛКСМ Центральни Комитето вай республика дукха комсомольски кагирхой коллективаш. Царех а крекинг-завода комсомольски организаци Н. Островске цIерагIча установка коллективи, химкомбинатера синтетически производства цехий шоллагIча аргIаи гIишлошъераш монтажникаш, «Красный молот» яхача завода комсомольски организаци, кхтта кхы а. Халкъа боахам дегIабоалабеча толамаш дахарахи общественни вахаре хьинаре дакъа лаьцарахи ВЛКСМ ЦК-ас Нохч-ГIалгIайчен 200 сонгIа болча кагирхошта Сийлен грамоташ, кхтта «Комсомоле хьинаре болх барахи» «Производстве хьалха латтачаш» яха значокаш еккхи.

Дика болх беш я Грозный яхача станце локомотивни депо а технически осмотра пункта комсомольско - кагирхой смена. Уллаза массане къовсам лоаттабу коммунистически хьалъемаца ударника цIи яккхара, хIаьта берригаш дешаш ба, кара шоай снежни профессеш. Цу коллективо къахьегама дисциплина толахаь цхьаккха моттиг ац.

Сийлен гIулакхашца белгалъяьнна я Шаьла района Куйбышева цIерахча колхоза шурий-товарни ферма барттайна коллектив. Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я. Промышленносте, юрта боахаме, производства хIара участке хьекхаме къахьег комсомольцаша. Кагирхошта юкъе шерра яьржай коммунистически къахьегама цIи яккхара йола яхь.

Сийленца накъа баьхар Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаш ВЛКСМ XV-ча съезда. КПСС XXIII-ча съезда решенеша дегаш урвоттадаь болча Грозенерча производственно - товарни контора комсомольцашеи кагирхошеи яхь лаьцар ВЛКСМ XV-ча съезда сийна меккдаьттеи мехкдаьтта продукташа кхоара удари месячник чакхъеккха. Цар дIадоладаь из дика гIулакх шерра хьалдаьхар республика кагирхоша. Дег гIоз доахаш да комсомольске - кагирхой дуккхача коллективашта шу яхье карагIдийнна толамаш.

Цхьабакъда, карагIдийнна толамаш мелла деккхий дале а, хIанз вай комсомола хьалхашка латта декхараш IалашIате деккхий а бехктохкаме а да. Уж сийленца кхоачашдара тIаьбераяха хила беза хIара комсомольски организаце берригa низ, берригa болх.

Парте XXIII-ча съезда документаш тIа, хIаьта кхтта КПСС ЦК-ас комсомола XV-ча съездага дахьийтача моархал тIа, парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева комсомола съезде даьча къамаьла тIа къаьста белгалдаьккхад къоначa ленинций Союза хIанз хьалхашка латта керттера декхар. Из да кагирхой коммунистически кхетамца хьалхе бар. Парте кулгалца комсомоло къона тIехье хьалхеи парте халкъеи сийлен революционни традицешца, советски патриотизм цIенача дег-уйлашца, СССР халкъеи деттагIал чIоагIлаш, берригача мохкий къахьегамхоша интернациональни бертцхьанагIо йолаш, буржуазни идеологеции моралацеи эгIазе йолаш.

Комсомольски съезда тIаьхьийхар кагирхой халкъа боахам дегIабоалабеча кхы а хьинарегIа творчески къахьегара. Комсомольцаш декхарийла ба социалистически яхье, коммунистически къахьегама тIехьарча болаше хьалха латта. Комсомольски организацеша даим терро е еза ударни гIишлой, технически прогресс бахьан къовсам лоаттабара, къахьегама еасарле, продукце дикал цхьаддаш лакхъяра, къахьегамхошта бытовой гIулакх делга гоадара. Даим йоахке е еза кагирхой культурни, профессиональни боарам лакхбара, уж духовно дегIаккхувлара.

Берригача комсомола бехктохкаме декхар да юрта боахам дIаха дегIабоалабеча партенеи халкъанеи новкъостал дар. Юрташта хIанз къаьстта чIоагIа эш кагирхой хьинар, цар знанеш. Юрта культура айир — из комсомола сийлен декхар да. Кагирхошa хьинара дакъа лаца деза юртешка керда кхувлаш, бисмотенаш хьалъяра бала юкъе. Къахьегамца вIаштIехьбаьккха дезарье пионерски организацешта кулгалдара воал а. Из парте комсомола тIадилла бехктохкаме гIулакх да. Цахаддаш терро е еза лакхехьарча дешара заведенешка вахара, къона специалисташ хьалкхебара.

ДIахо а тоае еза комсомольски болха формаши методаши.

ХIанз комсомола хьалхашка латтача керда бехктохкамерча декхараш дIадех партийни организацеша комсомола деш дола кулгал тоадалга. Кхтанца вIаштIехьбаккха беза из болх.

Кердача яхе шера хоаи дегчура къобал а аь тIаьйцай советски кагирхоша. Парте шоашта хьалхашка оттадаь керда деккхий декхараш дикаа кхоачашдергхиларах йIубенна ба уж.

Шеко яц Нохч - ГIалгIайчен кагирхоша шоашкара дергIа дикъа сийленца кхоачашдергхиларах, толамаш сецдоахаш цар къахьегарехиларах.

Республика кхашка

ХЬАЛХА ЛАТТАЧА ОТДЕЛЕНЕ

ХIаьта дика тоадаь а хаиналаь а дIайийра укх шера «Ачхой-Мартанский» совхоза кхоалагIча отделене кхаш леладерашa пропашни культураш. Шиина а бригаде дика тIаьнний хьажкIаш а шекар свекла а Молле гьаьа кхуьрга йийсе дIачуйоахарах юрагIаш йохкъаш хиийта, тIаьхьа хIанаш кийтха болаш моттигаш. Тай техача санна ниса а хьажкIий квадраташ.

Механизатораша дика хоа хьажкIий квадраташ ниса хилар. Мел лоархIаме да боалаж а шолашта я. Квадраташ нийса хилча культураш болх бе безаш кхай тIа, оасар механизаторашеи культиваторашеи ду, хIанкхаши культиваторашеи, механизаторашта гIулакхдаь хьажкIаш дикагIа хьувкъ, лоха хул цар центнерага дIабола мах.

Боахаший кулгалхошeи специалисташи моттел механизаторашн шоашта а цу гIулакхах кхетташехьа а ширкъе шу хьалха дукхача колхозийи совхозийи вIаштIехьлалааи квадраташ нийса болаш хьажкIаш дIае. Квадраташ нийса хургIолаш хьажкIаш дIае механизаторий вIаштIехь на лалара бакьан дукхаьла царна из болх на боезар дерхIар дуккхача кулгалхошеи специалисташеи. Цхьа оагIорахьара-м бакъдар из. Дуккхача механизатораша ха а хапар боъенца квадратах хьажкIаш дIае. Амма керттерар из дацар, хIана аьача да а лайна тIаьайтараьча из гоаьал Iоналургйоацам нагахь механизатор вацар. Керттердар дар из гоьал Iонае механизаторий безам тIагIоргбола материальни гIулакхаш ца дар. Мича бесса йийна а гектар хьажкIаш дIайийнначоа уж мишта йийнай а квадраташ хургIий а ца хьежаш гектар дIаерах боагIа мах дIалора. ХьажкIаш дIайийнача механизатораи сельщикаи башха дар квадраташ хилча а ва хилча а бе аьнна а дика аьнна а уж хьатIаьлаьча. Цудукъа квадратех хьажкIаш дIае йомабаьа а гIертадар механизаторам.

ТIехьарчо шерашка гIулакхаш кхувладеннад. ХьажкIаш дIаера сиссмине норма 9,5 гектар я «Ачхой-Мартанский» совхоза кхоалагIча отделене. Из болх баьча трактористаи сельщикаши хьажкIаш хьатIаьлларга а из хьежаш 11 сом лу. Цхьабакъда, из дIалелча боаллошнара расчет ялаш. ХьажкIаш хьатIаьнначул тIехьагIа вахх а нахе уж мишта хьек агроном е бригадир. Нагахьа йоккъаш ца юташ дIайийнналле, хьа тIа дика аьннале, квадраташ нийсалле, хьалха хьажкIаш дIаерах деннача 11 сомал сонгIа кхы а 4 сом 40 кепиги лу трактористаи сельщикаи. ХIаьта хьажкIаш во дIа а йийна тIа ца йоалаш йисалле бехктохкаме оа трактористи сельщики.

Цудукъа шоай балхах хьадоала берзат дукхагIа хидийтара оарцагIбаьнна ба хIанз отделене берригa болхлой. Из бахьан долаш чIоагIа тоабеннаб болх.

Отделене болхлой ерригa культураш дIайийна баьнна дукха ха я. ХIаьта а гота яр санна сагота, болх сизбенна ха я отделене кхаш лелаераштеи механизатораштеи хIанзале яр а. Отделене контора бухгалтер мара саг хилац укх деношка — вокхаш берригаш а кхашка ба. Массанена а дагадоаллар цаI да дIайийна культураш дикагIа хьувкъаргIола хьалаш Iалашдар. Планоми хьувкъам гектара тIара 25 центнер хьажкIаши 163 центнер свеклаи йолча 35 [illegible] хьажкIаши 200 центнер свеклаи чуе лерI цар укх шера. ХьажкIаши свеклаи кхтта хьувкъале атта дац. Цудукъа хIара да, сахьт дIа а ца лоаттадеш шоашта декхара долча культурашта хьувкъаш леладе кийча даха ла а.

Хьажкiаш дика тIа а йолаш болx а доакъаш тIа а йолаш болx бе деккха а ба, цу эцае да отделене болхлой. ДIайийнача культурашта хIанз оашача бесса химически средствашца подкормка яь, кхы лерар даьд.

ХьажкIаш хьа тIа а йолаш бойеш механизатораш уж сихха дегIакхера лелаш Iалаенда. ДIайийна ши-кхо ди доалламахь а баьккхар хьалхара майда, хьатIайоаллашехьа а шоалагIа баьккхар. Цудукъа хьажкIий кхаш цIена да, хIана хийца дегI дахь баьцонгIа. Мий беттарча бIайкача махкахa вIадаршa лепа а еш яда боьцара квадраташ.

ХIанз хьажкIашта культиваци е кийчлуш ба механизатораш. ХIара денна хуъ ший кхашарча хьажкIашта лелаш дегI мишта дахь хьажкIаш лелачa зиено кулгалхоча коммуниста Берсаев Мовлада. Кхтта хуъ ший кхаш Тасуханов Iийсас а. Дика я цар дининг а хьажкIаш, 160—170 процент кхоачашъю нормаш.

ЧIоагIа теркам тIабахийтаб хIанз отделене болхлоша свекла дIайийначa кхашта. Свекла дика я цар. Хова хьатIаьньна свекла йоккха дегIаш я кхаш лелаераштe. Цхьабакъда, дикахетарца сагото а хь цо. БьеонгIаш лорае еза царна хулам дача салоахкача хIаннех, оасара кIалхара ииххa еза, листачара кийлхъе еза. Цхьадолча кхашта дайа махкаш дахьад отделене механизаторашa, ерригача майданна культиваци яь. Гектарникаш цкъара оасар дахь а баьнна шоалагIа деш ба. Свеклай плантацеш цIена я хIанз, дерригa кхаш баьццара да, ихиъ-ках лорд хиннай дIалале.

ХьажкIаш а свекла а дика тIаьлар, гурахьа дена лоаттIача тайпара лаьтта кийчдар, бIаьсти из маккаца, культиватораца кхы а тоадар, хоза удобренеш яхар бахьан долаш да. Совхоз а дикагIа да кхоалагIча отделене кхаш. БIаьстан балхаш дика чакхдахарах, ерригa культураш бекъонна лаьтта кийчдаь дIаерах, хIанз кхаш дикача хьала тIа хиларах совхоза дирекцеи парткомеи дIара хара тела ЦIе байракх еккхай отделене коллективна.

Къахьегама хьинар лакха хиларца белгалдаьлаш я укх шерара бIаьсти. 350 гектар йола свекла йийна ерригa майда ханнахьа дIайийнаьяй гектарникашта. Ала дезаш да дукхача наха лелае гектараш сонгIа йола участкаш экар. Кхаь гектара гIулакх ду, масала, Халимова Бишас. Ший участка тIа ишъара оасар а дах хIанз шоалагIа оасар ле йоллийна из. Ший ах гектар лелаю Нахаева ПетIамати Агамирзоева Матусаси.

Кхтта инициатива а йолаш наха болх бара бахьанех цаI да партийни организаца КПСС XXIII съезда решенеш наха дIайоазийтара гIулакх дика вIаштIехьаьккхар. Коммунисташа кIара денна болх бу механизаторашцa, кхаш лелаерашца. Съезда решенех, кхтта хуча хоржамех, кхыча дешанех лаьца беседаш ю. Къахьегамах мах балара система, балха нормаш, материальни безам тIабахийтара де дезараш дIадоваьйт.

ХьажкIийи свеклаи лакха хьувкъам чубара тIехьара къовсам шера дIаболабеннаб отделене. БIаьш ба балха арабаьнна мах, ерригa агрегаташ йоахк кхашка культиваци еш, махкаш доахаш. Ер участок бIарг тIа ца кхоачаш йисай ала йиш йоацаш дац латта гIулакх. Лоамца аьача хIанз санна гIулакх хула во хургьц кхоалагIча отделене хьажкIаши свеклаи.

М. ГАДИЕВ.

СУХАЛБЕ!

Шерра-шера дукхагIа дIаяш шекар доаккха свекла Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхозе. ХIаьта укх шера 500 гектарал сонгIа дIайийнай цига из культура. Дукха ба цига свекла дика кхееш а цо луш бола пайда боазаш а бола къахьегамхой. Вайна махарра юртбоахама моалагIча культурана санна агротехнически дикагIча хана гIулакх ца дича хьувкъам лоха хул, свеклах хьабоала пайда мIезиглу. ХIаьта цунга дIабода мах дикагIа хул.

Из кхтта дале я эсала лел цу совхозе свеклана ду гIулакх. Хьоаргда вай йиъалагIча отделене свекла мадагIча хьале я. Цу отделене дIайийнай 110 гектар шекар доаккха свекла. Цу культурана хьалхарча аргIах дац дола гIулакх йистедоалаш хила дезар. Цхьабакъда, 26-гIа май кхаччалца йоалча хана шаровка 70 гектара тIей, кийлхъеш оасар 20 гектара тIей мара даьдац. Нагахь санна укх деношка доагIIаш дола гIулакх ца дойи, свекла хьоаста ца луш мугIараш доадертда эрий тIаьннача баьццаша.

Свеклана гIулакх дара сагота-м вий-хьогI отделене управляющи Арчаков Хасолта, кхыбола кулгалхой. Кхашка свеклана оасар де арабовла безачарех ахаш мара болхлой хилац. Отделенерча графикага хьежача ерригa свекла гектарникашта тIаIоагIаь я, хIаьта дукха свекла уал оасар де цхьа саг кхай тIа дIагIа ца воалаш.

Геттара вочa хьале латт отделене гидуаргашта ду гIулакх. Цу отделене дIайийнай 315 гектар гидуаргаш. Цхьабакъда, цхьаьккха гектара манха баьккхабац. Оасаро гидуаргаш хьайлехарта хьеж-те отделене кулгалхой.

Кхы дикагIа доал дац шоллагIча отделенерча культураштa а. Отделенера хьал махулла тоаде гIерт цига управляющи вола Кодзоев Башир. Цхьабакъда, сводки цифраша бакьхаш из. Цига дIайийнача 120 гектар свеклана шаровка 70 гектара тIа, кийлхъеш оасар 35 гектара тIа мара даь баьннабац. ХIанз санна мара кхы теркам тIа в ца болийташ цар дIахо болх лелабойя оасараца геттара къайла а яьха йоврга свеклаш. Ерригача отделенера 26-ча май свеклашта оасар де арааьннар 84 саг мара вацар.

Отделене дIайийнай 621 гектар гидуаргаш. Бакъда, из культура а тесса йитай цар. Гидуаргел сихагIа йоархIаш тIайоагIашехьа а кхашта манха баьккхабац, культиваци яьац. Укказа дагадехача бакъахьа да совхоза центральни усадьбера хIанз а ерригa культиватореш отделене кхашка дIа ца йихьалга. Юрта боахама механик вoлча Зурабов Микаила хIанзчул тIехьагIа а дIакхахьа кхуврга уж-м яхаш дуац. Техника эшаш йола культураш датайоахкачоа тара вац из.

Цу отделенешка санна во гIулакх ду свеклана, гидуаргашта совхоза цхьоалагIчеи кхоалагIчеи отделенешка а.

Нагахьа санна отделеней совхоза кулгалхой, берригa специалисташ оарцагIа а баьнна юкъера кхоачамбоацараш сихха дIа ца доахе цига дIайийнача юртбоахама культурашта доккха эш хургда. Берригa ния цу гIулакха тIабахийта беза цар.

М. СОЛСБИКОВ.

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

СССР-а Лакхехьарча Совете депутатала харжара кандидат йолча Л. Э. Барахоевайца вIашагIкхетар хилар 23-ча мая Урус-Мартана района культура ЦIагIа. Укхаза баьхкабар «Красноармейский», «Горец», «Гехинский», «Мичурина» цIерахча совхозашкара къахьегамхой, школай хьехархой, гIуллакхерий нах.

Берригa теркам тIабахийта лаьийтIар цар доверенненa КПСС Наьсарен райкома промышленни отдела заведующе нов. Гудиевeи «Горец» совхоза парткома секретара нов. Ниясовeи Л. Э. Барахоевай автобиографи цо хьабена къахьегама кIикъ бувлаш даьча къамаьлашка.

— Вай Даьхен тешаме, башха-дика йоI я Л. Э. Барахоева, доаллала массанх шера къахьегамца деккхий толамаш дахарах Социалистически Къахьегама Турпал яха сийлен цIи еннай цунна. Даим хинай из общественни вахаре дакъа лоацаш, къахьегамхошта новкъостал воачa хьалха латташ, цудукъа оттадаь Л. Э. Барахоева СССР-а Лакхехьарча Совете депутатала харжара кандидат йолаш.

Л. Э. Барахоева депутатала харжа шоай коллективаш раьза хилар хьагойташ къамаьлаш дир «Техинский» совхоза цхьоалагIча отделене управляющe нов. Магомаевa, Урус-Мартана № 2 йолча школа директора нов. Сулейманово, кхычар.

Цул тIехьагIа наказаш делар гулбеннараша Л. Э. Барахоевайна, уж кхоачашъе доши делар цо. Шийх уж тешаш хиларах баркал аьлар Л. Э. Барахоевас.

С. БЕРДУНАЕВ.

• • •

ТIаьи, дьина хьалдизахар Наьсарен-Воккхалера культура ЦIа промышленни предприятеий, совхозий болхлоша, района интеллигенце. СССР Лакхехьарча Совете депутатала харжа оттаваьча кандидатана «Малгобекнефть» НПУ № 1 болча толхана кIоарга бурув эттача контора мастерана Халоев Альмада Микаилаца вIашагIкхийтар уж.

Кандидата доверенни болча Наьсарен юртбоахама техникуми хьехархочо Г. Льянова, Бурови мастерашка пеъерча шиона хьехархочо Б. Х. Барахоева нов. Халоева биографи йийцар. Безаме дануптIар гулбеннарашa мутIарерча болхлочунгара воккха гонах волча бурув эттача мастерага кхаччанна бала тIа лакхволчa шоай кандидата наьъах духаш.

Кандидата нов. Халоева дукха наказаш тийлар харжархоша.

Харжархоша тIаьхха наказаш кхоачаде шийх нов дIакховчар а дергда, хIаьта шийх бенна тешам боа а бергбац, аьнна дош делар нов. М. А. Халоева.

• • •

Укх деношка Ленински района харжархой вIашагIкхийта хилар шоай СССР Лакхехьарча Совета депутатала оттаваьча кандидатана Сушков Александр Егоровичаца.

Довереннеш болча ин. В. А. Соловьевeи М. М. Александровeи кандидата биографи йийцачул тIехьагIа доэ кийцар ГРМЗ слесара нов. А. М. Буданова, ГАРО завода токара нов. А. А. Сидоренкe. республиканска больница лора М. А. Беловизевас, мехкдьатта института студентка М. Шевакова, кхтта кхычар а.

- Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир нов. А. Е. Сушкос.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Партийни дешара — даим терко

Политически дешара система яргалкхарах йолча КПСС ЦК улалаеш хьежжа коммунистийн партебоацарийн активаца марксизма-ленинизма теоре керттера доакъош Iомадайтара чIоагIа терхам тIаьхахийтар Науриски района партийни организацешца ухх дешара шера. Школай семинарийн балха итогаш хьахьекхад партийни дешара системехина хувцамаш цайдаве хилар: пропагандисташкара — коммунисташкара дукхагIа хьадеха йиш хилар занятеш дика мIаштIехьалхаш лакха идейно-теоретически йоарам болаш хилийтара, дукхагIболча ладугIарашта дика Iомайир могаль программаш.

1965—66 дешара шера районни партийни организаце вIашагIъехкар мехьанцара 19 политшкола, марксизма-ленинизма дардаш Iомаш ххо школа, философе, политэкономе, КПСС исторе, 32 теоретически семинар. Цига шоай политически знанеш лакхъеш цхьа эзар сонгIа коммунист вай.

Хьалхарча денош дена партпросвещенен дешар мичча дIахьу хьажаш даим тIахьожам лоаттабора районни партийни комитето. Бетта цкъа, шоана занятешка хьожар райкома балхлой. Пар шоаьта гучадаьннача дикачох а кхоачамбоацарех а райкома партийни просвещение кабинетага ховш бора. Шоаьтка хьожалча материалаш Iема а йийя дикагIа болча пропагандистий опыт вIашагIтохар, кхоачамбоацарий бахьанаш гучадеахар методсовето. Цул тIехьагIа аргIанарча семинаре шоай докладашцеи лекцешцеи дIахо ена езача темах рекомендацеш тела методсовета членаша.

Иштта, масала, дешара шера гучадаьлар школашкеи семинарашкеи ладугIарча цхьанцаберашта рефератапрактически материалашца», «Нохч-ГIалгIай АССР-а партийни организаци советски IалдаI еттача хьалхарча шераш» яха занятеш.

Шоай балха ешаш юкъаш хIаре семинаре шинтаъ пропагандисте хьахаьл дора. Собеседовани йолча хана хьаттичоа жоп даа аттагIа хургдалш ше ладугIарий книжкана бехам тIа миштa бохийт дийцар, масала, «Науреский» яхача совхоза мехьанцарча политшкола кулгалхочо ноя. А. И. Калмийнхас. Дешара шера шолдагIча бетта цу школе ладугIараш берригаш а юртарча библиотекийн дIала а бенна хилимаш дешаш бар.

Милице райотделене семинарски группе (кулгалхо ноя. Г. В. Петров) дешара шу дIадоладенначa хана наггахь вар мара цацар реферат язйий занятe доагIаш. Йоцара шу чаккдоалаш берригаш хIана бац аьлча бар уж язъе хоаш.

Массане дикъа доацаш сакъердаенк хилар занятеш, хIаьта миштa чулоацам цIаарга болаш Iомаш тема дика хьагойтaш дар ладугIарашта шола лоцам.

Ленина цIерахча инсовхоза коммунистически кхетама семинарашта ладугIарашта шоашта еша занеш дукхача хана дIайоазийтар. Школе барашца бохх баран сонгIа, хIаране десятидворкашка, совхоза производственни участакашка беседаш бора. Училища, школа, ферма, совхоза вахарцара моттигера факташ, цифраш, масалаш а кхухьаш лекцеш ешар, докладаш бора.

Пропагандистий балха итогаш ен белеалдаьнaка доа, царех дукхагIбараша шоай декхараш дика кхетадаьра. Марксистско-ленински теоре хьехаргa боахаший, предприятий...

...

Дешара шоалагIча ал шера белгалдаьха кхоачамбоацараш цкъ инйсдаланоар.

Иштта пропагандисташта пайдане хилар, пропагандистий семинарашка методсовета председателъа ноя. М. П. Берестина, районо заведующе, СССР исторе кафедра ассистента ноя. М. А. Смирнова йийша «Марксизма-ленинизма теори кхетамца вIашинера...

...

Дешар отчаль рефераташ а болаш занятешка бахкар ладугIараш. Ялат дукхагIа дакххашев дьaгIеяаш тоаликов юрт ша хиларах дийцар совхоза керттерча агроном.

— Оахаш ду дахьтaш шерашна йола резервaш кхоачашкай вай, — аьлар цо. Цулухьа махулха хий декха дахьтaш дукхагIа шерат даа.

...

П. АЛФЕРОВ.

КПСС Науриски райкома политически просвещение кабинета заведующи.

ПРОПАГАНДИСТ

Ший хала болх дика барах пропагандиста лу сомаIата еаль бералаш да цо ечa занятешка ладугIарий боаш хилар, Iомаечa темах лаьца доча къахилар, Iомаечa темах лаьца доча къаьаль юкъе цар дика дакъе доацаш дешара программа кIеррига Iомаешш хилар.

Иштта болх беш яр «Сары-Су» яхача поселкера шиш шера бола политшкола, укхаза пропагандист ва моттигерча школа хьехархо, коммунист Николай Иванович Болтарь. «Ше ахарка» яхача колхозера 18 коммунист вар цу политшколе дешаш. Уж ба механизатораш, хьайбаш леладераш, жа-фермай заведующеш.

Занятеш йолаеннача хьалхарча денош дена керттера терхам тIаба-кийтар пропагандисто дешара материалаш ладугIарашта дертIа кхетаергйолаш хьехара, дIаранешь хьаьда бола болх бара.

Iомаеш йола тема хIаране кхетаергйолаш мела вIаштIехьадоалар пропагандиста занятеш цо дика хийча ерах. Занятеш ечa хана теоретически положенеш бакъъеш хаьда йола фактaш йоалайера пропагандисто. ЧIоагIа терко йора цо теори практически дешар вахарцеи айкха дувзара.

Масала, коммунизма материально-технически база хьалъяр, яхача темах занятеш еш моттигерча «Ше ахарка» яхача колхоза вахарах йолча фактически материалах пайда эйнар пропагандисто. Цо ладугIарашта дийцар тIаххьарча шерашка колхоза бохкам мел дегIабеннаб, мел дукхагIа доаккх ялат, бьаша дааран, консаш, хьайбай продукташ, уж начкаьнкхенга мел дукхагIа йоах, яхам. Из занятe цо миштa йийцар колхоза боакълой вахара хьали культурни тIаххьарча шерашка дегIаяра хьакъехьарча факташцеи масалашцеи.

Иштта дика чакхъьялар пропагандиста «СССР-а халкъий дотташIал — бокъна ниc» яхача темах бола занятe. Из тема а дика йийцар цо моттигерча материалашца — «Сары-Су» яхача поселке бахам а къахьегаш а ба чехьах къамах бола наг. ЧIоагIа лакхъенний цар культура. Хьадача масалашцеи фактaшцеи дIахьехкар цо из. Моттигерча школе ца лемаш цхьанкха а бер дац Сары-Су, укхаза вахача хIара эзар сагах 450 сага га-

...

КРЫМА КОАНАIАРАШКА

Крымски области хьагIе йолалой вердача пятилетка йолха химически предприяти — титана шолхачa окиса завод.

Промышленносте шийла энаргбола титанови минералаш Крыме Iайна еце а, заводе лигденции шолха окись йоаккхаргъя арахьара тIахухьача бедалах. ХIаьта из предприятеш хьагIе лаьрхIа моттиг хоашъхетадь хержаш. Сиваша докъаденнача Iанарашка чукхухсаргъя промводстера хьакъеста зание хIаман. «Бохкабеннача бердa» кIара хьисаперча породаша, юхе яхача мостъенчча хIамаша вIашагIа а уш, цар буваш хоадабоцш уж даьтта Iачупаргйоацачъ Йолхарш, дола гипса хьадта тIоа хьхулийт.

Титана шолха окись еча заводе араехеш да сийрда басан доль велитехнически хIамаш автобусаш...

...

проект отталь а аьхки, бохаш чертежаш дIаеннай «Гипроград» яхача украински проектни институтa Крымски филиало. Искусственни Iамарчи хаамаш, наьнаш ду бессейнаш а паркаш а йоахш йола хIанзарча тайпара чуIеча цIенай массив хьалъоттаргъя Перекопски перешейке Северо-Крымски канала дIоахала. Иштта боккхачта пятехтка цхьаьнха керда гIаре хьабе лаьрхIача чуIеча цIенай район ма-заргIада моттиг шаьрбара проект оттадь а бьшиб архитектораш.

(АПН).

СССР-а ЛаькхьарIча Совета Президиума Указах Криворожски городской комсомольски организацена КъахьегIама ЦIена Байракх йоали еннай горнорудни металлургически промышленноста йоккхий предприятеш хьайара юрхI ... кхоачамеара комсомолькашии кагирхьеи сарнагIа болхачa йоккхий заслугаш хиларах.

Суртa тIа: Кривой Рог — комсомольски гIишлош город.

А. Зачара сурт. ТАСС ...

ДЕКЪА ХИЙ ДИЛЛАР

Боамбе кхашта хаьрхIа кердa машина хьалой дукха ха йоацаш гарод Ташкентерча ирригаце гIуллакхашта йолча ГСКБ конструктораша. Цо лаьттах чу а ухийташ, дукхьал овланта тIакхоачаргдоаш хий дет, цу цхьан хана агротехнически кхо операци кхоачаш а еш: хий дет, удобренеш тесс, лаьтта дамщадоах.

Укх тIаххьарча хаиналца цхьанна тайпара цIенкашттара механизаци юлуш бацар хий деххарий къахьеган. МутIараш юкъера лаьтта пампадоахкаген боамбена подкормка елген къаьст-къаьста доархIеш бал хаш дар. Уж деррига балкаш цхьана вIашагIтохад — чIоагIа харагIдаьнна хIама. Цхьабакъда, цунца кхоачалуш яц кердача машина тероцаш.

Хиш декха лаьттан лелаар — хален аьрдагIех гIулакх. Юкхьанца лкъа план якта еа — кхай тIара бегаш дIайовхаш кIоагIалагаш хьалдуьнин шьарде. МохагIча цхьан оагIораха лexта биллиардни истоса нийса хила лера кха. ТIаккха дIаенначадьара хьадала хий хар-...

...шашка гIоала теIачахьа ухерда. Цхьабакъда, кхайна планировка еча хана лаьттан структура тахх: хьаьхагIа бола лаьттан тIоа цхьаннахьара хьа а боахаш, шоалагIчахьа — кхаморг кIаь болча дIатIатосе. ХьалхагIа санна лаьтта хьахна хургдоаш тоадара массеха шу еш, удобренеш тессарга, къаьста шоай тайпара баьцаш дIаерга, лаьттан структура юхаметтаоттаеш, кхьдола агротехнически гIулакхаш дарга дIабода мах ше болаш.

Кхы цхьаькха вIаштIехьдоацаш гIулакх а доала хиш декха лаьтташ леладарах. Харшашка гIолла Iоухийтача деррига хих дIайийнача хIамашка додар кховлагIа дакъа мара дац, хIаьта вож дола хий Iамарна хьалгIатт е лаьттах Iочуду. Лаьтта кIалхарча хиш тIа IетIанхаьчача хий тIадуала далау, тIаккха дIайийна хIамаш дика хьувкъаш даьда лаьтташ ушал а хило дIаотт.

Цул сонгIа, хIоарга лаьттах Iочу а даха, цигара яха хьалтIадаьначча хицера минерални тулаш дIакъаст. Массеха шу ... гIолла хьалтIадаьна хий Iамарна урагIа а дахо дIадоал, хIаьта минерални тулаш дакъа а лийа лаьттах дIаув. Цу тухаша доакха зулам ду — лаьтта пайдана доацача доаккхаш дола дохьаш хулийт. Из ца хеххадайташ вIаьлхардакхара дренаш еш. Iургаш доаххa турбаш йоха 3—4 метр кIоарга лаьттах. Царна чугIоала кхычахьа дIагIертда лаьттана вIахара хий.

...

Ташкентски конструкторий «ППН-40» яьхна цIи тиллача машино секунда 40 метр хий тоъ. Из машина тохкай. Моцача ирак совхозий кхаьнаш кхача боахамашкаж.

Я... КОНЦЕБОВСКИЙ.

(АПН).

РСФСР Министрий Совете

ПАМЯТНИКАШ ЛОРАДАРА—ДУКХАГIА ТЕРКО

Российски Федераце Министрий Совето тIаьйцаб «РСФСР-а историй культурни памятникаш лорадара хьалахь ю дикагIа тоадарахц» бола ...

Сощаш тIа белгалдоах, историй культурни памятникаш лораделга, ... царех пайда ийбелга дикагIа тоадара республике укх тIехьарча шерашка дукха гIулакхаш ...

Хьакка дикагIа кийчдеш яхт тIеха а къахьегаш а сийлен мемориальни историко-революционни памятникаш. Дукха а искусства произведенеш советски а доалой дехьарча а туристашка дIахьуакха кийчъяй.

ХIаьта а историй культурни памятникаш лорадара, леладара, царех пайда ийбара юкъе хIана а дIенхаттара кхоачамбоацараш да. ...

... хилар. КIеешта арадуал популярни литература, сувенираш, кинофильмаш, наггахьа мара вIаштIехьдаьхаш выставкаш.

РСФСР Министрий Совета содатIа белгалдаьц памятникаш лорадара йола начахьалкхен органаш чIоагIха, реставраторий кадраш кийчдара тIадергадаь чаккдаха деха дукхха а гIулакхаш. Алсандовски искусства ...

... Москорски Ленинградски городской Советий исполкомаш дека райдв лиъ историй культурни памятникаш доладарех царна пропаганда ярах гIулакха чIоагIагIа тоаке а, из декхар кхоачамдар начхьалкхено лоархIам болаш хилар а ...

(ТАСС).

ТАХАН — ПОГРАНИЧНИКА ДИ

СОВЕТСКИ ДОАЗОНАШ ЛОРАДЕШ

Григорий ... ПЛОТНЫЙ,

... доазон тIарча бIухой политически управлене ...

...

28-ча май вай махко даиду пограничника Ди — вай доазув лорадеча бьаццара фуражкаш тохаеча салтий цIей. Москвера, Ташкентера, СибаргIара, Казахстанера, Чукотски юрташкара. Карда доаналанкарча юрташкара хьераш советски кагийнах тIемахой-чекистий чоалхане служба дIахьош бa заставашка.

ХIанзарча пограничникашта новкъостала дaьхкад сиха лела кемаши вертолеташи, йоккхийча прожекторий установкаша сийрдайоахаш хьаьвх снеана бера йистош.

Неванда маселанге а цу районе дIадолх сиха лела сторожевой кемаш. Йоккхача топа юхе ба из мендораш - комсомольцаш, боевойи политически кийчон отличникаш матросаш — Горбачевский Виктор, Вепрацкий Виктор, Бутаков Анатолий (аьрдехьара аьттехьа).

Ю. Муралина сурт.

ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»

2-гIа оагI. 26 май, 1966 шу.

КПСС XXIII съезда решенеш—вахаре!

ТОЛАМИЙ ЛАРД

Iалашарча кхолламна къахьегга лоархIам болаш да производствон къахьегаре Iилман дарда тIа вIаштIехьабаккхар. ЧIоагIа лоархIаме да, боккъалдар аьлча, халкъа боахамь дерриге довзьон, дерриге производственни участкаш кердача техникаца Iалашгьар я. Цул кIеллагIа лоархIам болаш дац цу техникаш бизза пайда оза йоаш йола квалифицированни кадраш хилар. Социализм хьалъяча юкъа уж проблемаш толамца чакхъяьхай парти. Производства технически боарамга, болхлойи специалистийи квалифицированни кадраша диллача дукин тIа хьалхарча метте latt советски промышленность.

Цхьабакъда, хала хоте а, дукха вай предприятеш хIанз а тIехь цIенхашта тIехьаьсаш я производство лерттIа вIаштIехьахкхара. Цудухьа да таханарча дийнахьа массадолча предприятешка болх Iилман ларда тIа вIаштIехьабаккхара дош халкъа боахамна хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI. Из белгалдьяккхар парте XXIII-ча съезде шиї доклада тIа нох. Л. И. Брежнева. КIоартта уйла я, дерриге тахха а техха, планах Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха болх — коммунизма материально-технически база хьалъяра йоаша, [illegible] торе а. НОТ-а (Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхар) дешаш дукцарв укх шера гулъеча 2-ча Эррийсоюзни совещание из гIулакх дикка хьалхатоттаргда, аьнна хет. Ала деза, Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх этара хьалха 1920-ча шера дIаоладаьь хилар.

Цу хана дена къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхар догIадолладац аьнна ала йиш яц. Масала, Грозненски химически комбинате тIехкьарча шерашка Iилма-тоххама группаца дIьаьна комбинате дукхдача цехашка оборудованена технологически ремонт ярга йодаш йодуа хана норма белгалъьяккхар, иштта тевари балхашка йодаш йолча хана нормаш а оттайр. Кьыцела балхаш а дир. Бакъда, тIа комбинате сайта кхычахьа а из

болх вахарен систем йоалаш лелабу.

Вай мехка къахьегама овсарле лакхъара керттера низъ ба — технически прогресс, производства комплексни механизация автоматизации. Бакъда, кердача техникаш бизза пайда вай йиш хургьяц, нагахьа санна кьахьегаш вIаштIехьбаккхар хилдалаш тоадеш ца хилча. Иштта, «Грознефтехимзаводы» хьача объединене объекташта капитальни ремонт яра лаьрхIа «Грознефтехимстрой» трест кьоасталь вай а болхлой итт иоаза лакх а ца, установкаш цехаш хьалха санна планах соагIа дукха ца йоакх ремонте.

Кхы дикагIча хьала тIа дац тха ремонтан балхий гIулакх а. Из дош тхоай лабараторе сала дуаргдолаш [illegible] нийдехьаш. Iалаьмате из вIаштIехьбаьккхаб гIонна йолча производствай болх, хIьата ховц да предприяте регмичкаш болх бера уж производстваш чIоагIа лоархIаме хилар. Цу бахкий овсарле лакхъергIола цхьайола мерошриятеш белгалъяха я, масала, технологически цехашкара аппаратурен оборудованни ремонта хийчьар, ремонтан бригадий къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхар, болхлошка, цхьа юкъ-тайпара профессеш Iемайр, кхыдараш а.

Цхьайолча промышленни предприятешка дуккьал сменах болхлошца хьоа йоасш бола за дIакхоач 15—17 процентага, цхьаза 25 процентага а. Лакхача болхаш тIа лате хIало а инженерно-технически болхлоша деха болхеш бола къахьегам. Каст-каста вIалла пайдан доаца хьахьа-хьегIалаш, схемаш яц, боххлой парадните такси... яц. Цу балха инженера гоайах ... тем? Эшап. Цудухьа инженерно-технически болхлой къахьегамта хьажа а хьажа, из юххьанца доха хуьна бера аьнна хет.

Къахьегам дика вIаштIехьбаккхара белхахоча лоархIаме да хIаране, кулгалхо воле а белхахо воле а, кхоачашбо доза декхарш хедламболхаш белгалдахар.

Производства масштабаш тIехьарча хала чIоагIа доргальхкай. Хьаьлликхай лакхе боаллаш кердоа отраслеш, специализация кхуллуа юкъаенна йолча кооперацеш

[illegible] а арахьа а. Цу [illegible] Iилман ларда тIа болх [illegible] тIехьбаккхара дIалехараш. ХьалхагIа керттера теркам балха моттигаштен цхьан болхлочун [illegible] хьа тIабохкийташ хиввабие, хIана эррагIча производствени процесса цхьан боарахнгIа бойх бертбалаш Iалашо е оац, бухаш хида йола производства еррагIча участкайта юкъе.

Лакха мааллара вай хала гетлара лакхбоахаб къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара лоархIам. ХIанад из? Цул керттера балхам да чIоагIа догIаелача техникаш технологеш къахьегам гIехьабусай хилар. Кердача техника, хувшленнача технологически процессаша дIалал къахьегам кердача тайпара вIаштIехьбаккхар.

Белгалдаьккха дезаш да хIана дукхагIйолча предприятешна из гIулакх хьаллальцалга, бакъда, нагахьа нара Iилман ларда тIа дИь хилац уж хувшмаш. Къахьегама овсарле лакхъара дукха торонаш а: тутам латгIар, бIаргсаш, лергаьтта, цIенанна тIалаттам бола Iотъям нелбар, иштта кхы а. ХIаьта из дерриге Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккхача болхлочуна пейхо-физиологически, санитарно-гигиенически, эстетически хийса доль балха хьалаш Iалашхурга.

Аллха бола хьалаш тоадирах ларца Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх. НОТ-а лорхI хIара сагага из хуххагIа пайда бергболча участковаш байтар, цул квалификацега бехама хьежа. Цул соагIа, эррига производство чIоагIа тоаллане йолча механизацешка, аппаратешка хийчьача хIана хIара болхо производствени кальман йолаш хилара соагIа, теоретически технически дийна хила [illegible] Цу гIулакха йоахе е оаха ба НОТ-а болхлой, хIаьта иштта болхлой кийчбеш йола профтехучилища. Аьа доза № 3 йолча профессионально-технически училище дайша комбинате болх беш бола токараш дукхагIа йолча хана моай нормаш кхоачашде ца ноташ кулга, хIана аьлча практически оагIонтахьара эсала ба профтехучилища болх.

Иштта из [illegible] № 1 йолча профтехучилище аппаратчикаш ... Iемабора гIулакх. 5—6-гIа разряд йолаш хул уж, бакъда, кхезагIа лакхагIа разрядах хьалха дена болх беш болча болхлошна уж вIалла вийсбе а йиш яц, теоретически вагIуэ ... дикка йоаве я. Из гIулакх цхьан тайпара тоало дезаш да.

Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбоаккхаш чIоагIа лоархIаме да технически нормирование болх лерттIа лелабар. Технически нийса нормаш увттаярца технически болхлоша Iалашху технически дикагIа пайда оцара, кердагIа йола технологи, балха ... дам балха ийгъейоаллента...

Къаьстта терка а оза балха моттигашта дикан оттадран уж эшача хIамаица кийчъяран. Эшача соагIа латтадаш хьелга хадлдана цхьан тайпара болх бера, доа, гамаш, тIахъьалла мийла е бIийха температура — из дерригIа къахьегама овсарле лакхъеш йола факторах я. Къахьегама хьалаш тоадо дукхаш а производствени эстетика. ТIехьарча хана чIоагIа боарцаб из болх.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара мехьалоагIа массо тайпара дешаш, цудухьа уж дешаш нъоасталъча дакъа лаца деза предприятен эрригача службашта. ХIара деза цу балха кулгалдергIа творчески советаш, хIаьта комбинате а хугтьа массайолча производствера нах юкъебоагIаш йола творчески совет. Цу балха методически консультацеш хул, кулгалдеш а НОТ-а лабораторе.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара болх дIаболабеш этара хьалха тахва деза предприяте цу хьакъе дахьа, из йиш йоачул хьалан. Белгалдаккха деза хьахагIа из доар, предприяте тоенашца хьажка болабе беза болх.

ХIара болхлочо Iемве еза НОТ-а лард, тIаккха мара йиш хургьяц цунах бакъа пайда эца.

Б. НОСТОЕВ.

Грозненски химкомбинато НОТ-а лабораторе начальник.

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦ

Горагорскерча мехкадьаттехоша дика дIадоладаьь пятилетка хьайха ду. ДIадахача шера йухьлагIча квартале дьркача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхар цар. Хьалхара моттиг лаьккхай цо укх шера хьалхарча квартале а. Цунна вирлий мехкадьатта доаккхача промышленноста Министерства харара вара чола Цие байракх ахчан премии.

Грозненски объединенни хIамаш тогарий инициатива хьал а лаьца, ах шера план хаиел хьакха кхоачшъяра боккха кьовсам лоаттабу мехкадьаттахоша. Виъ бетта план цар кхоачашйир 27 апреле, планал соьгIа дьаькхар бархI эзар гаргга тонн мехкадьатта. Къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 3,5 процент лакхъялл. Арахецача продукцета дIабола мах лохбаран начальномкента биъ бетта кхоашь ахча 28 эзар сом да.

Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб шоллагIча методах спецнаватавара мехкадьатта доаккхаш лаккхара тIаберабыв бола рационализаторий болх. Цига хьинаре дакъа лоацаш ба инженераш нх. Дзорлачивко, Ганиев, кхыбараш.

Московски ленинградски предприятей болаш хьал а лаьцаш мехкадьатта праузгтайи металлаш кхоара боккха къовсам лоаттабу мехкадьаттахоша. № 114 йолча скважине пайда ца вишш йолча либех № 128 йолча скважине пайда эцара предложени еллар мастера Хаспутдинова. Цу гIулакхо вIаштIехьдаьлийтар кхычахьа пайда оца йиш йола 400 метр турбаш гучаьха, иштта кхычахье дIаяхийта могартIола дукха оадлижкаш а емпосташ а гучаьхар.

ЧIоагIа лоархIаме боккха мах болаш рационализаторски предложени кийчйир цар. Двореечанов керте латтача бригадацарча нх. Толмелкос, Садыльникова, Прохонова, кхычар. Цар предложенех вIашагIъеллай бМС яха керда центробежни насос. Цо пачхалкхена бол пайда а боккха ба.

Дукха за йоаьц СССР-а Лаккхехьара Совет хорма ди гIейхача. Цу денца сийлнеца нагъа бахара моай хьинар кхы а айдаь къахьегам ба мехкадьаттахой.

Д. ГАВАЕВ.

«Горскнефта» НПУ промысло заведующа.

Специалиста хьехамаш

ЛОРАЕ СОМИЙ БЕШАМАШИ КОМСАШИ

Хьачен Iехаш сомах лата мIаьла дукхагIа бебе хи я хIинз. Цо зулам дергдоалаш соммий хьувкъам лорабара сомий гаьнашта химически обработка е эза.

Сомий бешамашта зуламерча цу садоакхача хIамашта дуьхьал кьовсам лоаттабарга этаре дикагIа йолла химикаташ йоажеш йола тхьаь итт—пхоьлгхье итт процентни ДДТ яха порошок хлорофоси я. Итт литр хиа 70 грамм 30 процентни е 40 грамм 50 процентни ДДТ яха порошок, 10 литр хих 20 грамм хлорофос тох.

Нагахьа санна (гаьний шедаьрашта юкъе) сомах лата клещаш хуле лакхе йийцача растворах 10 грамм тиофос е 30 грамм эфирсульфонат тох. Цу составаша цхьатарра Iотгъям бертба Iажах латача неца нIовцискашта, гIа телача кхыча са доаххача зуламерча хIамашта.

Сомах латача нIаманна, кIовцискашна фу тоссеш дукха хи йоахкийт хилаьрах из раствор шозлагIа юха а тоха еза царна дуьхьала. ДДТ яхача порошоца болх бойи 16—18 ди даьлча, хIаьта хлорофосаца бойе — 12 ди даьлча.

Укх тIехкьарча шин шера вай республика сомий бешамашта дукхагIа баб сомах лата боарха неца, кьонача ткъовронашта, хьачий, гIамгIай, Iажий сомашта зулам ду кIовцискаша.

Мая кхоалагIча декаде боарха неца дукха кIормацаш долаургда. Из ха хьатIахкхачалехьа лакхе йийцача тайпара кийчъьича тиофосацен хлорофосацаш обработка я еза гаьнашта.

ДогIаш дIакхачача тIехьагIа варсха хила [illegible]. [illegible] хIаьтта Iаьмийн кхорайн гаьн [illegible] хIаьта ге... долча сомий [illegible] гIанаш-та, тIехьагIа [illegible] дуалийта кIоларгаш [illegible]рост[illegible]) хул персика гIанаш хьоьз.

Совлен болх [illegible] сомах латача нIанашта [illegible] хIанз тоха езача молхаша [illegible] лакхе вай дийцача лазара [illegible] хьала хургйолаш молхаш [illegible]. Цу гIулакха цхьа процент бордосская яхача жидкостах йоаеш йола 30 е 50 процент ДДТ яха порошок тоха еза. Хлорофосаца вIашагIъе йиш яц бордосская яха жидкость. ЦIенача хи чу [illegible] еза хлорофос.

Персика гIанаш хIоране сайна хьувзар. [illegible] температура (5—6°) лохъьалареххи йоагIачул

соагIа фена дукха тIунал хилара чIоагIа дегIаера гриб. Хьа тIадоагIача шера бIаьсти дегIаш йиш хургйола гриба мецелиян сумкаспорн юхе ца йитара хIанз эттара хьалха де дезар лазар кхийтта ткъовронаш дIатедар да.

Тая — пассаннош къахарра ебаш латт. Царна дуьхьал къовсам лоаттабеш дика ноаьлостал дерга кхоъ процент йолча суспензия, шинь процентни метафоса, пхоза дукхагIа сапа а долаш 0,2 процентни анабазин-сульфата раствораш тоха хилча.

Меммаш — гентаре долча сомашта дукх чкоаг. Зиза техачул тIехьагIа керда хьатIайийна ткъовронаш шоай зизашца цхьана хилха а талхе йоагайча санна чоъ хиле юс. ХIанз дукхагIа долча дьакъе из лазар юхна тиъоронаш 3—5 сантиметр могийн йолчара ткъовро а воацаш тедаш дIаяхе еза. Цул соагIа цхьа процентни бордосская яха жидкость тоха еза.

Комсашта хуле [illegible]. ХIанзе а из лазар хиннад комсашта. Комсий гIанашта IамагIа кIалдарчхиннад. ТIехьа ца доакхаш Iалаьмате сиза молхаш тоха еза. Тоха еза молхаш 1—2 процентни бордоссская яха жидкость, е 0,5—0,7 процентни [illegible] хлорокись а. Зиза техачул тIехьагIа кхы тIехьа ца доакхаш шоздагIа молхаш тоха еза.

Сомий [illegible] дукха [illegible] боацаш хилар дIадаха Iа. Январе, феврале йIаьхдача хана лаьтта йIовхал шедалца кувшалуш деноп хилар. Цудухьа гIамгIай, персикий, наггахьа хьачий сомаш чIонадашта айлаш дьад. Хьайбашта боалаш тед зиза техаче хана чIоагIа догIаш дийлхар, цудухьа 1966 шера хьувкъама чIоагIа Iатъьал из.

Республика сомий бешамаш лелерий декхар да хьувкъам лора а беш сом гулбара план кхоачашъе.

Укх гаргарча хана сомий бешамашта гIулакх дара дукха бадлаш де деза.

Сомаш хьалувгIа бешамашта хий дилла деза. Харшаш доахаш дехка деза хий. Участка лаьттаген из уллача моттиггеш хьежжа 15—25 сантиметр кIоарге дала деза харшаш. Гаьний шин мугIара

юкъе пхиь—итт харш хила деза. ХIаьта харшашта шоашта юкъера моттиг — 70—100 сантиметр. Гаьний оалай кIоаргалга хьежжа 60—100 сантиметр чудолийта деза тоаш дола хий. Хий диллачул тIехьагIа харшаш дIа а йьайле лаьтта чIоагIа долча, мугIарашта юкъе дисковаш маххаццей лаьтта кIаьддаь долча культиваторашцеш обработка ю.

Хий ца дехача участкашка дисковани, культиваци еп овсарца къовсам лоаттабу. 8—10 сантиметр кIоарга ю обработка. БIаьста подкормка ца яьча участкашка хIара гентара 1,5—2 центнер суперфосфата 1—1,2 центнер калийни тухи кхоачийташ удобренеш товса еза. Гаьнашта дегI ца дахьача бешамашка цхьан гентара 1—1,5 центнер кхоачийташ селитр тасса еза.

Хий диллале хьалхагIа тессача бакъахьа я удобренеш. 20—25 сантиметр кIоарга лаьттах яхийта еза удобренеш.

Гаьнашта гонахьа овсар де деза, оалаш тIара хьатIаьвла нагий гаьнаш дIа а йоалаш. Дагарца теда йиш яц уж, хIана аьлча гаьнашта чоъ е тарлу. Цул соагIа, юкейисача юкха тIа кхы а дукхагIа гаьнаш хьатIайовл.

Лаьттанца кхоачамиллал тIоалла ца хилча сомий къонача бешамашта а хий дилла деза. 2—3 шу йола сомий гаьнаш мIачча хий деза участкашка герге даьхача харшашка диллача дикагIа да хий. 1—2 шу даьнна къона гаьнаш мIачча хий ца дахача участкашка хIара гаьна 3—4 ведар хий тоха [illegible]. Опрыскивателашца, автоцистернашца, кхыча емкостешца хьатIакхахьа могаргIа хий. Этара хьалха хий тоха деза бешамашта ремонт ши е нарах бешамаш йогIаш укх бIаьсти дIаегIача гаьнашта.

тадзэ вал .и

В. ПАВЛОВ,

[illegible] ... республикански станце агроном-энтомолог.

Ю. МУРУГОВ,

юртбоахама министерства сомий бешамаш лелара отдела агроном.

Журналистий Эррийсоюзний съезд хургья

28 сентябрера 30 сентябре кхачаьцца Москве советски журналистий Эррийсоюзни II съезд хургья. 24 мае СССР журналистий Союза правлене ... [illegible] конференцеш а республикански съездаш а чакхьяьлча хьаьх долча долага.

Эррийсоюзни съезде дукца оттаду доалаш: Союза правлене болхах йолга отчета КПСС XXIII-ча съезда решенешка хьежжа дола журналистий декхараш, ревизионни комиссе отчет, СССР журналистий Союза устава керттерча хувцамах йола доклад. Союза кулгалду органаш хоржар.

(ТАСС корр.).

Дика хоамаш

МАШИНИСТИЙ ЯХЬ

Беррига шоай ниа тIабахийта къахьегаш я Гудермесски тепловозни депо локомотивни бригадаш. Машинисташа цар гIеначаша сийлаца дIахьу СССР-а Лаьккхьара Совет хоржача денна сийлаца накъа дахара йолаь къахьегама вахе. Яхье бахьнаб беррига вессоьатикоякхаш.

Цар шоай хьинар чкоаш беза мухь тIабола поездаш дукхагIа дIахьудлара, планах лаьрхIачул дукхагIа мухь дIабахьара. дукхагIа йойгор кхоара.

ДIабахача дийь беттал ах беттел машинисташа дIа... йинтай беза мухь тIабола 3400 поезд. Планах соагIа царна дIабетта цхьа миллионни 150 эзарг соагIа тонн-тайп-тайпара мухь. Цу юкъа кхоадь доагор 7 бIаь тонн я.

Этара дукхагIа доагор кхоадь машиниста Ачеев Вуура. Цуо чета тIа ца кхоаль доагор 15 тонн. Дукха доагор кхоадь машинистацац нх. Солчинкова, Касамова, Задатова, Дахика, кхыбараша.

Коллектив доаьхал ду СССР-а Лакхехьарча Совета депутаташа хараш оттадьча шоай позаьестаь Г. Г. Берсиах. Дола дикагIола машинист хиларе хьалха ремонт яьча тIехьагIа тепловозбита регулировка еча массташа ухьйтор Григорий Григорьевичь. Укх шера из дьарIаме болх беш шийтта хинна ю. Нагахьа беза мухь тIабола поезд яьца вахийтача дукха доагор кхоара из. Советски парламента депутаташ болча кандидата карточка тIа дIаяздаь да: укх шера беза мухь тIабола 14 поезд дIа а йигай, планах соагIа кхоаль дизельни доагор 4621 килограмм а я.

— 12-ча мае аха массане разза а долаш хьожа кхаьда тоссаргба, Гриша, — аьал цун позаьесташа.

ХIанз цу дезача дена 12-ча мае, сийлаца накъа бахара хьинар кхо из доаш кхачабашта бу машинисташ.

Н. ВОЛКОВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА БОАГIА

СССР Лаьккхьарча Совета хоржамий ден сийна шерра социалистически ялъ хьаьжай Аннагорски карбидни завода дешшагIа, дешшагIа бригадашта юкъе.

Производственни задании тIехкхоачаш а ду хьинаре къахьегаш хьайсагIа Огадесов Хано Арханова керте латтача карбидни цеха коллектив. Карбида кхоадь арахецара ихе бетта [illegible] 31 мая кхоачашъяьй цу бертталайнача коллектив. Дика къахьегаш я В. Богданиким Николай Викторовича куйгалдача бригада коллектив. Совестов Александр Михайлович керте латта бригадаш.

Парад лукха тIеха из яоа дика къахьегам я кердица кхы а хьала болх беш йола Новоженин Кузьма Федорович кулгалдача апетиленови цеха коллектив.

КЪОНАЧАРНА ОПЫТ ДЕЛУ

Грозненски депо бригадашта [illegible] денгара денга шерагIа аржаш латт СССР-а Лаккхехьара Совет хоржача денна сийлаца накъа дахара социалистически ялъ. Тепловозий машинисташа боккха къовсам лоаттабу доагор сваречин материалаши кхоара.

Цу гIулакха хьалха [illegible] [illegible], Ш[illegible]нов, Айрапетов, [illegible], С[illegible], Адамов [illegible] даим [illegible] графиках лелаю цар [illegible] рейсаш дукха доагор а кхоад[illegible] Укх [illegible] царех хIаране кхоадь доагор [illegible]—4 тонн я. Доагор кхоадара [illegible] опыт дIалу цар [illegible] машинисташта, цар кIоа... [illegible]

Г. АН[illegible].

ДОГ ТИЙША БА

Карабулакски газобензинови заводa коллектив вай республикерча заводий коллективашта юкъе къонагIчарех я. Цига болх бечарех ших дакъа комсомольцаши кагирхойи ба. ВЛКСМ-а XV-ча съезде болх беча денощка шоай хьинар шоай сийлахьа къахьегам бир уж. «Денгара денга совдаха къахьегама толамаш» яхача девизах болх бир цар.

Из хьахьоих укх масаллаш: дIадахача шера цхьаьадам тIаьхьашевчарех [illegible] завода коллектив, дIаьоа укх шера даим хьалха латтача предприятей коллективашта юкъе йолаш хьайоагIа [illegible]. Ва[illegible] про[illegible] бетта [illegible] 113,[illegible] ... ньй. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах пачхалкхенна кхоъньа 140 эзар сом.

Укх бетта уж къахьегама тешаш кхы а лакхъеш болх беш я завода коллектив. Пхе бетта план тIалалехьа кхоачашъяьй завода болхлоша. Цига хьинаре дакъа доац Черствов Лева керте латтача завода комсомольски организаце.

Дикача къахьегама толамашца накъа бахкаб комсомольцаши кагирхойи ВЛКСМ XV-ча съезда, — йоах Черствова. — Съезд хьаелача денга ремонт яь яккха еза ер тха массеха центробежни насос. Iира комсомольца шиш ...ж сменна нормаш 125—130

процент кхоачашьяраех хавал 4 ди хьалха чакхбаьккхаб из болх. Цул соагIа, съезда къахьегама соагIат кийчдеш планах 3 тонн гулде дезача 3,5 тонн метала гулдаьа.

Съезда сийна вахте эттача кагийча нахен комсомольцашен укх шера шоаш арахецача продукцена юкъе брак йолаш цхьа моттиг кийсъялийтац.

Завода вов дIаагIай массеха бIаь сомий вешшен гаьнаш, нахаш. Оборудованешта босараш хьийкхад.

Ши-шегIа хьахулаш дац уж тайпа толамаш. Болх нийса вIаштIехьбаьккхаб укхара. ХIара комсомольца хьакъда дола декхараш тIанийцад. Уж ишшта кхоачашду хьожаш цхьаьадаш тIахьаш лоаттабу, хакахьа итоташ и доахача толамий.

Съезда болх беча денощка планах соагIа массеха центробежни насоса, конденсаторашта, кхыча оборудованешта ремонт яь яьккхай кагирхошен комсомольцашен. Хьоахаме болх бу йя. Доценко Петра, Шаповалов Юра, Кабитов Мурада, кхыбараша.

[illegible]

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМА ХАЛКЪА НИЗАШ ДУ США-с

ХАНОЙ, 26 май. ТАСС корр. В. Небенов хоам бу:

Гуэ яхача города радиос хоам бир, вахан Iурра города пхъарча нагаде «къамах гIулакх бахьан долаш шоай вахар дIаденнача турпалишна — буддистанта» тиъест этта хилярах. Цул йоахагIа кIай дувахар дийнача буддистий. Iалаьмате йоакха коленна Iаьрж делла йенхаш аьараш а йолаш города уницаша гIолла буддистски ... хоамаш кхар. Халмашта шимегIа вIашагIкхийттача митинге буддистски организацей вакхилаш бахьдар байнараш дIадоладаь хилла болх гIулакх дIадоладаьца лаьрхIа хилар, цар дIадийхар Нгуен Као Ки правительство сох чекха отставке йодийта.

30 эзар сого дакъа лаьцар селхан Гуэ хиннача антиамерикански демонстрацешка. «ДIадакха Центральни Вьетнамера бала нах тоIабора Тхиеу Ки группировка кьовсьоса деш йола США» — кертердар из лоцуш дар селхан города хиннача собраниешка. Мехка къоагIа йолча университета студенташа селхан Гуэрча американски консульствана хьалхашка йоакха демонстраци йир Нгуен Као Ки правительства вIашагIкхийтача Штаташа хьаллоцаш хилара дуьхьала. ВIаь студенте 24 сахьата моцал кхайкайир.

«США правительствано дуьхьал хIанад вай» аьнна корта а болаш комментереш аралъхар техан Гуэ радиос. США президента Джонсона дуьхьа из йоацаш хьакхайнадир, Къулбехьан Вьетнама бахача 90 процент болча нахана хьалхоац США-е цига лелаш гIулакхаш, аьнна. Цхьаьанка а корта болаш кьаняьх дац из, аьнна белгалдоах комментаре тIа. Къулбехьан Вьетнама халкъ йоакхъонна дуьхьал дьаьяннад Тхиеу-Ки бIеха гIайе хьалхоенаш йолча США-на.

Вай мехкара демократи IотеIаш США-с, йоах комментаро тIа. Из ахер халкъо хержача правительства Къулбехьан Вьетнамера шоай бIу кхаш арадоахьага дIалехар. [illegible] соагIа хи аьккхай оаха США-с из Нгуен Као Ки дене дала нийкъесталь сеадар догдоахаш. Цхьабакъда, ухара а хьакевар цхьанкха корта боацаш йола Джонсона заявлени хара хIана дац. США-с цхьанкха хIана хьедаш шоай са[illegible] Iаьдала керте [illegible].

ГВИАНА

Британски Гвиана ахха шийга ала долаш хиннa английски колони Гвиана аьнна цIи а йолаш шийн лоIамера пачхьахкхе хургйолаш дIакхайкаьй 26 мае.

Къулбехьен Америка къилбаседа-малхбоалехьа дьакъа тIа ях Гвиана. Цун доазув да Бразилеца, Венесуэлаца, Нидерландски Гвианайца. Къилбаседехьарен къилбаседа-малхбоалехьарен доазош Атлантически океанаца да цун. Цо дIалоац 215 эзар квадратни километр моттиг, бахаш нах — 638 эзар саг — дукхагIа барам индийски африкански фух ба.

Столица Джорджтаун.

Гвиана — дукхагIча дакъе шекар доаккха эрзи дуган кхелеш йола аграрни мохк.

Бесаш йолча дуккхача моттигашка йIаьхий а Гвианай лаьтта чехкам.

1964 шерага кхаччалца мехка Iаьдала керте латтай этта йоакхагIа а лоархIамегIа а йола Гвианай керте — халкъа прогрессивни парти (НПП). Цунна юкъе дукхагIа бараш индийцашка бахна юртахка баха вианцаш а мехкара заводашкахка болхлой а ба. Гвиана капиталистически боаца... ча нахьтара [illegible] ... ... [illegible] лоIам тIа [illegible] тIехьа латт НПП.

1964 шера хоржамаш хинначул тIехьагIа политически махкаваш ер бахьан долаш НПП Iаьдала кертера дIаьяккхар. Керда кхоалгIаний правительства керте отта Форбс Бернхэм — Халкъа кьамаш конгресс яхача парте лидер.

(ТАСС).

ЯПОНИ. ХИРОСИМЕРА «МАШАР» ЯХА МАЙДА.
В. Мусвальна сур.
ТАСС фотохроника.

АМЕРИКАНСКИ СЕНАТОРА ЗАЯВЛЕНИ

ВАШИНГТОН, 26 май. (ТАСС). Бонски правительства белгалдарча гIоарамашка дIакхачача, США Малхбузен Европейски союзникашта юкъе хьаллоацаш да НАТО дукхачагIорахьара ядерни низаш вIашагIтохарах [illegible] американски план, аьлар сенато[illegible] Черча селхан хиннача пресс-конференца. Кхыча мехкашкара гIулакхашца йолча сенатски комиссе председатель Фулбрайта могадарах Малхбузен Европа немецкашка цу кIера а пайдана [illegible] йоацаш юха цIаьенна из.

Сенатора хоам бир, США малхбузен европейски союзникаша дехаргахь тIено чIоагIа сагатдеш а тIера, дIахошербара Европа а юкъедоалла [illegible] юкъара дин» гIоттадар кхераш а хилархах. Вьетнамски тIемо Малхбузен Европе юкъара гIулакхаш лар тIа дахара лакха юкъарло а цу аьнна хоташ дола хабараш дьаржал Европе, аьлар из.

Селханарча пресс-конференце керттера уйла тIайохийташ хилар кхыча мехкашкарча гIулакхашца йолча комиссега сенатора дIаенна а Европерча США политика хьакъехьа цо шийн выводаши рекомендацеши еш а йола Черча доклад яр. Вешахьа проблемахьа долаша соагIа Черча комиссе членашкен президентага Джонсонаген дIаелар цо ше малхбузен европейски пачхьалкхашка юкъарче правительствашка [illegible] керте [illegible] кхыча мехкашкарча гIулакхий министрашен дьа къамелий хьакхехьа хоам беш йола къаьстта конфиденциальни доклад.

Черча хоам бир, Европе США-с дIахо лелаергIолча политика кьакъехьа сенатора еннача дукхача рекомендацешта ше чIоагIа раьза хилар хетташ дола письмо дайтар цига президента Джонсона, аьнна. Иошь бетта дIайолалургIолча НАТО совета сесса американски делегацена оттаергIолча дукхача решенешка хьожаш а хIана, аьлар из, американски правительство.

Японе мохк агар

ТОКИО, 26 май. (ТАСС). Укх тIехьарча кхаь дени кхаь буса цIаьхха а уларбьаьхар Хонсю яхача гIайрена юкъерча дакъе тIа бахана ластана кIалха чIоагIа техача чиргаша. Инъ балх низ болаш (Японе лоархIаш денаеча ворхI бала йолча шкалага хьежжа) хинна этара хьалхара мохк аьгар селхан Iурра Мику сиро яхача города районе (Нагано яха префектура). Цу города сатен кхар бий ца хов итт бутт гаргга ха я цу мехка болгалъяьй тайп-тайпа ра [illegible] дьаьттана кIалха теха 300 эзар соагIа чирг.

Цул тIехьагIа Токиога шозза префектуре болгальдир кхо балх низ болаш мохк агар. Нозаниесал шин болаш йола чиргаш теха хабар белгаль тахан Iурра Аичи яхача префектуре а. Мохк агар бахьан долаш суперэкспрессаша Японски столицеи Осака яха городи вIашагIъоацаш болаш «Токайдо» яхача машинаньька тIа дола поездаш юхьсеццалай.

Берашта йола литературни оагІолг

ГАЛАЕВ ХАМАТХАН

ГІАЖА КІОРИГ

Малх дикка лакхбаьлахь чкъьорий хунцаш а хьалха цІа воагІаш вар Султан. Баьрдар аьтча, по тахан духха дийнахь- лар чкъьорий. Массайокхь хана цхьан метте хунцаш ца уж. Фу хар а хаа, тахан чкъьора духа ла- тамар вІаккх. Кхо-беть кода ха чу а бадар, карар а баьнна.

Хоза ди дар. ІурІоьтІна Султан хьавоагІаш баьца тІа хийна тхйо дехъаленнадар. Дакхдча баьца тегІа тоам бем гІадагаш хоахар беразнча кегашта. Султан хьа- воагІача гІашлой мракъа аьтта оагІорахьа гапалъа эра а болаш уллар духха бошкха. Боада хІ Іам.

Эрза гаьна воацаш воагІача Султана цІаьлха хезар эраъ юкъе «шарх-шарх» аьлаш.

— Ой, хІанзе мух а шачаб, сено олабу-теш эра? — аьлча вІяхьежар из. Цун бІарг хийтар шиъ кикъ а ходлабеш тІехйоалаш латтача шин гІамах. Ши гІаж аьтча а, царех наІ йокхо ер,

шолхагІар гІажа кІориг ер. Шиъ бе заьлха аІаши а кхыйола хІ- маш а Іо кхайса тІоведар Султан царна.

Кхераенна чІоагІа цІогІа а те- ха гІертар йошкхагІа йола гІаж. Шиъ хІана а кхоачаш хьалтІаль- лъаьа йола тхъамилгаш а детташ, баьца юкъе едар кІориг. Йокхаг- гІа йола гІаж лаца дагаь пуцна гІехьаваьлар Султан. Кхаьача аІахо а лъина, Іохийна гІаж. Шиъ кІориг йолчахьа цІогІа детташ ер. Султан тхы а сихагІа гІехьедар цунна.

Хетаргахьа «гІалажкъалахь» йоахар наьас шиъ кІоригага. Сул- тан шийна гаргакхаьчача, хьал- гІетте аІахо а йоалаш, шиъ кІори- га саготеш ер нана-гІаж. Лаьна оаа хоьц кІориг, шін наьса тІа а лъина, гІийле Іехар. «ВашагІ, са Іехаву-ах ухх гІажо», — аьл- ла хетадедар Султана. ІІа-шха а хьайа кхера лотар по. Корабіснаар кхера а е кхыйола кхоеса метарг- йола хІана а.

Юха а гІажа гІахьедар кІаьна. ГІаж, хьалха санна, местаръайк- кхар. ГІажа кІориг, Іеха а Іехаш, наькъа тІа гІолла ледар.

— Дика да хІанта, хьа на ава- налой а, хьа кІориг-м доацаргьа из, — аьлар Султана. гІажо из кхеталеш санна цунгахьа хІа а хьежа. КІорига гІехьаваьлар из. Кхы а чІоагІагІа кхераенна кІо- риг, терка а терлаш, хІаулар. Духха гаьна аьалехьа Султана вІаьхкейтта лаьлар из. Шиъ бІаьха къамаог лІа а бегІа, кхераенна Іе- хар кІориг. Цул а чІоагІагІа пор- оагІъаьлар гІаж. «Къакъ- къакъ» яхаш цІогІа детташ по. ЙІаьнна лайха гІолла со тусса йо- хьелар гІаж.

«Малъе са кІориг аІа, Іойнлха из вІахеца ма», — яхаш санна хетар нана-гІажо.

Ше Іорхха хІалаш тха а ийца. гІажа кІориг мархІа а ала. юхта сагьа волаведар Султан. Лаьтта Іо а хайна, чІоагІа цІогІа а детташ, гІехьа йоаведар гІаж. ХІаьта кІориг, наьна оаа тхьахевача, ахы а чІоагІагІа Іеха лъяр. ГІаж цхьаза гІаьтте хьалхайоалар, наьаза юха гІехьашкайоалар. КІориг хІалайнта дага йоагох тара лаар нана.

Цехьо эеш бар гІажо гІехьхара хьекха бохабаь муха: «Малъе са

бер аІа хІахена из. аз хех хьо- гара, из хьоастихе тха цхъ вІх- магІа».

МархІо йоаьла гІажа кІориг а ер шиъ цІе когаш детташ. карара а яьнна. нана гІахкача гІерташ.

Юрта гаргакхаьчар Султан. Нана-гІажа цІогІа лаьгІхуш лат- тар. Лос цулла из чхьа Іо а бахь гІехьайоагІар из фу хьча баккъа- хьа за на хоьш, йиш ехаэ цаьла. Загатоеа Султана цига шиъ наь- сана гарохе вахь волаш, ше туула а оенна, къаьстар. Мел веха вар из цу хана! Мел чІоагІа хоза хе- тар цунна а цул нана а уж юха вІашагІкхайтача! Султан воахе- вар. Юстаро гІаж а сенар. Шиъ кІаьгъеннача лахьша лтц а Іеха йоалеар гІаж. Меллашта лаьтта Іохийцар Султана кІориг. Ше лаьтта Іоехоаччашехьа а нанна гІаевза из. Султан аІаволавелча цунна гІехьахьежар гІаж. ГІаккха шиъ вІовзопа кІорига нетр цІенъе, наькъе оттар из.

БОКОВ АХЬМАД

Со-м вац зене

(Дуцар)

Тахан [illegible] Іойхе ца вазаш мукъа ди [illegible], со цІогІа а вита, яхаш нана. Са кІоригІа вазам бер цуйца нана, [illegible] йисте бах гІа йоакха наьна, аьтти. Цуьцига ахий из. Трамвайца вакхиул гІехьа- гІа автобусаца а воха воза цига водаш хилча. Иштта гаьна бац уж.

Цар цІенал дехьагІа сийна буц а йоапш ера е. Аьхи каст-каста вугар со нана щийца. Йоттр Сул- танаццеи Амирацей эра бах тІа дукха а лоавар гІо, цІавза ций- хьенна нани сийге хьайлхацца. Цхьаза-м нани кхайнеча а хозарг- доацаш гаьна доалар гІо.

Аза Амиран кІормацаш пуь- цар. Іаньлай, ма дукха е буо-ах уж цига: це, шийца молеза. Амира-м, тІехье кде мера, лаца а лацацар. Цунна хацар тейбагІа а овзе, таша а дахь чахьелаш! хІанига ма бий из. Пах цу мара дехьнадац йоак цун. Аз кІормац лаьцача сона хьагІа а аийа кул хьанхоэдедоре цо.

— Муса, оа Муса, сона-да из.

— Султана Ма дезий ер, — ол- лар аз.

— Аз дІанурга Султана — аьла корта оттар а Баьккха, вІал- хара хьал а тьеша, хьоастапера Амир. ТІанига дІалора аь. ДІа ца дехча велзе ма оьалорий из.

Султанага конфеташ дузийна вышка кІоаний ер. ТІаьхьенна нагІор а доши. Шийга хІадение кІормашаш цу чу деккар цо. Кхи- кулац йистерьча [illegible] Іоадора цо уж. ЦІогІа дехаш уй дар Султана, хьадагІаш эра даа- хий а долаш. Уж маьхий чакх а доахаш уяга тІа дІатІадайнар цо кІормацаш. Дерригаш а тайп-тай- пара дар. Лийцарахьта юкъара эшараш хьа а харие хожаш Ами- ра дІалора.

Хова ер аьхи. Дукха дувцар ер оахоша ломараш цхьан цхьоа- лагІча классерча берашта. Маш- та, кІанга а ма йий вайна аьши сон- на хоза а йІайка а оттар цІенал дехьа буц-а-а, хьанха сейна сийна еца а.

Султани Амири тахан-а хургба цига лоаеш. Нани хьаьйа-ах, со шийца вига а-це тугаш. Мерат мархІа а алла. Из сене ю! Аза бахь тІа лоаверга из а автобуса корах ера а хьежаш. БІоасий да- горгдерга це! Автобус дІайода- елча тхьоаар ма хьа из-м. Со-м сарраца вагІарга ца тхьоасаь корах эракъаеш. Аз-м нанено сейнеи билетеш а ма найдей. Ца- рех ма аьча доза доза а кон- дуктора юхаденнар маркІа а ма хой сона-м. Уж билеташ бахьен до- лаш витаа-из со нана гала бІогІа. Кхьмаеттел дада аьча а цига ти- ганзар.

— ХІана вигац Іо из? — хаьт- тар дада.

— Шийна хоа дунна-м хІана вигац, — аьлар нана.

ТІанига сона бІараьелар да- да.

— ХІана вигац хьо!

Айса фу арга а ца хоаш дада шиъ ботинкаш хьекхача шаттаешт бІаралеваш латтар со.

— Фу даьд Іа, Муса? — хаьт- тар дада.

— ХІана а дайдац, — дийна корта чубиллар аз.

— Мишта дайдац! Трамвай чуи автобуса чуи Іайха даар дІицара- на хьона? — Сона тІа а чайха, дадена дІадуца йоллалар нанна.

— Билет эцийта сога хьаш кхи чаца а ца соца, аз шийга шу шиъ дІадепча дукъ конге хьекхуадару-ах сона, ой юхадепво, аххи. Вош ни- чад валча, шин билет хьакъуекх. Уккахийа сенна дела билет! Авто- буса тІа-м хача ба дохийтоадар за уккирга. Цхь а чайка чипан- заб. Сайнна цхьа билет а нийца се Іайча. ЙІаьнна хьацца! — йоах кондуктора. ХІанига оа ер. — ах аь. Сайна из цу тІа дІадорхерга мотта ер. «Мичарра! школе ма уьйй со», — йоаг-ах уях мерагІурга. Эцийна дойлий ТІанига билет! Уйза со Іацийхаь юта сий Іа!

— Ма де Іа хьай юта Іахий- лурсьйа, — аьлар хІанхаца йист ца хулаш аьгІена дада.

— Цудуьне ае вигац-ах ер.

Са нана дуцалгдаринах [illegible] [illegible] [illegible] чу поть сай сендІаеко дІаниагІа [illegible] [illegible] нанен дадан шеайла дувцар.

— Сога-м дац цунна билеташ ийда ийча — йоахар нана — хьо- ина хой даьлаай из школе уай! ДагІа хІанига ма вий из. Зене вІахни ае ер-м.

«ХІанна со зене» — аьлча уйна йоза ае. — Трамвайцеи ав- тобусацеи водача зене билеташ нийдаре яхаш зене хул! Билеташ ца эцашла хІанига бераш мара мича дац, со-м школа е ухаш ма ний.

— Це дар-м зе дац. Іа цунна дехча юха, — аьлар дада, йист це хулаш цхьа хьаь а хьийна —

— Вадздай, аз фу эа ду цуь- ний — аьна цацхьяьлар нана.

— Из хархие Іомаоа гІерт-ах хьаь. ХІанига волча зене дехча хархие Іомаоелча, сенна кхача фу хургда цох? ТІанига хургва хьона из вайна а нааа а зене. Цун уйла хьийй Іа?

Нана цун уйла хьийй сона хан- зар, сихха сенделаш тІа а йийха со ара а баьхна цар дІахо дийцар сайна ца хезаьа. Фу даш лат- таргаш со цига, со сона зенаий- га хайне!

МЯКИЕВ Асхьаб

Цкъа из урагІвоагІаргва

Сахилалца дийхар догІа
Сигале тедаш сегар тІоа.
Гонахь тата доаллар чІоагІа,
Іаьржа бийса латтар кое.

Сахилалца паб ае [illegible],
Цу дерригие уйла еш,
Уйлаш вер кІаьни
арахьежаш,
Увзарвуьлаш, тамаш еш.

Іуйре ера сийрдаьнна,
Эттар лоамаша сатем.
Лелаш вар кІаьни
аравальна,
Боахаш органоний зем.

Магац цунна дух тІа вала—
Бера хьаькъал дІахкачаш.
Бакъда, халахь хьона, Іалаш,
Уйлаш тІера из варгвац.

Іомадерга Іилма хІоарга,
Цунца хьаькъал
совдургда.
Изо чубоалаш шергар-
шерга
Из а догІаухарга.

ТІаккха, сигале, йоагІаргьа
из:
Хьоца къуяса из варгва,
Хьа къайленаш гучаяха
Цкъа из урагІвоагІаргва.

ЧАХКИЕВ СаІд

ДАХКИЛГ

(ФАЬЛГ)

Цхьог доагІа, цхьог доагІа, тобаш, тобаш.
Дахкилг бегІа, [illegible]
Балх из, чІоагІа [illegible]
Іуйрен сецце [illegible], мец а баьнна, хьог а баьнна,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Шорт-шорта наг а лайза, бахьбар из.
ХІана фу дерзда!.. Цхьа хочи... Цун цаІ мара йоацца хочи...
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Цхьог догтар тобаш доагІаш. ДІа-са доаа [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ДІабедар из. [illegible]
Цхьа ахбора хІал а мина,
ТІаьхьа кхора тІал а мина,
Карта Іургах чакх а баьнна
ДІабедар из, [illegible]
ДІабедар из [illegible],
ДІабедар из [illegible],
Бара хочи дІа а классе.
ТІаьхьадедар цхьог масса.
Цхьа ахбора хІал а мина,
ТІаьхьа кхора тІал а мина.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
«Хьанал цунга йоаца хочи»
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Кхы ма гІертахь хьо цхьаъ арон.
Дахко, дехьа со а дехьахь,
Кхы гІертбаш со, — олир, цІензаш.

Цхьа Мальсаа-СаІд

БІехали аьрзии

Цхьаболчарна ца хоаш е хила мег аьрзенех бІехалаш юкъеда къоасам.

Саг тІаккхочаргдоацача лаккхача лоам боешкахул аьрзе бІенеш. Цигача боах цо кІоригаш а. Аьрзена а, кхача, оалхазарошна сакха, дукха ец шиъ кІоригашна. Цо кІо- ригаш хьалхаа ха мара доацаш хьа, из каст-каста бІена тІа уххаш кхача. ЧІоагІа лоравду цо шиъ бІы; хийи дол хІанага цІаккха хадийтац цо шиъ кІоригашта.

Цхьабакъда, мелла чІоагІа цо

ца лорабод а дукхала нийслу бІе- хало токкхе тІа а бахе цун кІори- гаш хІалакьаш. Шиъ воастаогІа дукха вовз аьрзена. БІехал цунна бІарагбайча тІехъенна дІайодац из, шийна хоег ца буеш. Нийслуш хила мег бІехало аьрзи юош а, бехедар аьлча сона сайна-м дай- надац.

Цхьан дІайхача дийналъа кІоз- вила хий а воагІаш доача ор чу гІолла хьалхадар со. Из ер цу ор чу кораха сердал этта хь. ХІаьта бІехалаш массаза а наьлха кІоз- хала ма тейиб, да мелла дІайха дале а. ЦІаьхха, харт-харт, хьаш оалхазаро деттача тхоений таташ хаьар сона. Тата доаццаш тІа а аь- хь со дІахьежача, доазар вІашагІ- логаш сона Іоарха бІехали аьрзии дар.

БІехало шиъ хардора вара хо- гаенна тІахьарча аІергаш. Аьрзено ца корта хьалчаббеншхьа коаа кІараш керта дукхал а лоацаш, шиъ нийболо тхьамаш деттар. Ду- кха лайтар уж цхьа вІашоаІ. Со цецаьлиадар бІехало саллара хоаш вІашагІІатташ цІаккха цхьо тоха даза долаш бале цу йстарех. Цунна-мукъагІ, шиъ хьал доезаш химнадар. Шаккхе чІоьдденначо тарр дар вІадахх. Тховьз хаттиг аьнийар цар тІемала со хьежа а.

ХІа...аьмма тайна аьрзий вІо- тоха ІотІаххоаддамехьа, цунна коза цере тоха доалхьа бале а аІатраь кортила ейбир бІехало. Цо бале айешехьа из шиъ вІаьхха мІара бІехала бага ахийтар аьр- зено. Цул тІехьагІа бйлара мІара хьа ца а йоаххаш цун кертах из е тоха ше хьалхоабешнахьа, шолпагІча кога кІарошца юкъа- метта хІолла лакар цо бІехал.

ТІаккха шиъ тхьамаш а тоха айлар сигала.

Цигача хайра сона аьрзено мел дайтта тхьамаш бІехален бале айлйта гІерташ дийтталаш а, шай- на хинар халар кхераш бІехало бале ца айьлар а. Дукха ха яь- хар аз Іорлаеш бІехал а болаш йодача аьрзена тІехьа хьежаш латташ.

Хьатlаэттай экзамений ха

Вай республика шко- лашка дІайолалуш латт экзаменаш. ДІаккхача ше- ранна санна доацаш, ухх шера экзаменаш дІа- лух хургба бархІлагІча, итталагІча, кхьайттлагІча классашка дийна йистебоалараш. Цунга хьежжа бехктохамегІа да школай педагоги- чески коллективашта хьалхашка лат- та декхараш а. ДеттІа вІаштІехьа а хаькка дукха чакхдакка деза де- шархошка экзаменаш дІаканийтара гІулакх.

ЙоаттІаш йола терко е цу гІулакха Наьсарен районе цхьайолча школаш- ка. Теоретически материал юха кер- даьккха баьннаб, оцнаш дола практически лабораторни балхаш чакхдаьхад, берригача дешархошта экзаменационни билеташ дІадовзийт- тад. Белгаьльха ера ТІой-Юртара, СурхотІара, Ндзарера юкъера шко- лаш. Экзаменашка цІенхашта кийчо яьй цига. Гуччаьа а хоза кийчъ- яь экзаменаш дІалучарна лаьрхІа йо- ла уголок. Цу чу да экзаменаш хьа- тІаккхачи лелаш мара да йисаш хьаш тхьаьокха календараш, кон- сультацейи дополнительни занятейи графики, экзамений расписании. Биле- таш лаьрхІа йола материалаш кийчъяьй, экзаменационни комиссеш белгалъяьй.

Экзаменаш дІахла еннчэ хІара классе я консультацей графикаш. Из-м доадам боаца хІама мара мичад дьина хетадала дарау. Пхьабакъда, из мел доадхІам болаш а дешархошта пайдане долаш а да кхетиле деза. Цу гІулакхо дикка новкъостал ду дешара шу телавица чакх а даьккха экзаменашта дертІа кийчо е.

Цу кхаь школа — СурхотІарча (директор нов. Медов), Яндарерча (директор нов. Лотарев), ТІой-Юртар- ча (директор нов. Кодзоев) экзаменаш дІахла ена хІара дешархо учете ва. Къаьстта йоаьха терко ю цига деша- рах лоха да кхетача дешархой. Цар- на дополнительни занятеш е, хІара- нца къаьст-къаьста консультацеш е, иштта кхы. Шоай школашка ден-дена мел дош дола хІама доза директорашта.

Цхьабакъда вІалла а тара-м дац цхьайолча школай гІулакхаш вай лаха хийцачарна. Хьаьаргьа вай Наьсар-Бертерен (директор нов. Мар- шиев М. Х.) Пхьилекъонгий-Юртарен (директор нов. Ведзижев Мурад) юкъера школаш. Геттара из дел уха- ча экзаменашка кийчо ера гІулакх. Иштта, Пхьилекъонгий - Юртарча юкъерча школе химих, физиках, вай- на меттах теоретически материалах духха тІехьабоеса дешархой. ХІаьта астрономи вІалла Іомаеш а ца- набац итталагІча класса дешархой. Цу предметах царна оценкаш миштта оттаергьа хоаш дац.

ДикагІа дац гІулакхаш Наьсар- Кертерча юкъерча школе а. Шера ер дезаш хинна практически лабора- торни балхаш даьдац цу шинна школе.

Цунга хьежжа да дешархой хьа- лхамаш а. Масала дешара ах шу чакхдаьлча Пхьилекъонгий-Юртар- ча школа итталагІча класса дешара гІехьабуеаш нийса ахаш дешархой бар, хІаьта 11-ча класса — пурийт- таех ворхІ саг. Цу классе-м кхыметтел кулгалхо а вац е пар терко а са- гота волаш саг а вац. Укх шера дий- ша йистебоалачар личии делаш вІаштІехьдаьхадац.

Хьоаргда вай миштта дел районе школашка дешархошта производст- венни дешар Іомадара гІулакх. ТІой- Юртарча юкъерча школе практика чакх а яьккха шоай говзал тхьахье- кхача итталагІча класса дешархошта бригадир-хьаьйбаш лелалер аха спе- циальность еннай, хІаьта пхьайт- талагІча класса дешархошта продавец- товаровед аха квалификаци хургьа экзаменаш дІаенна баьлча.

КІаьнкех столяраш-плотникаш йийлгех хІамаш тегараш хурйо- лаш Іомабе безаш бар Пхьилекъон- гий-Юртарча школа дешархой. Цхьа- бакъда, пхьакка терко яьзар цу гІулакха школа администраце а хье- хархой коллективо а. Школа директо- ра Ведзижев Мурада производствен- ни дешара завуча нов. Ведзижев Му- харбика мастерскеш эшаш йолча оборудованица Іалашъяьац. Швейни мастерске йолча итт машинах болх бе мегаш йолаш кхаъ мара яц. Бе- ригача мастерске пхьа стол мара лат- тац. Пхьанне хІамаш тегаш хилча вошаш из хІама а доацаш Іохайша ба- гІа, е цхьаннахьа хІабола.

Уж а дукха кхьдола а бахьанаш хиларца производствении дешара программа кхачашъьяц школе. Цу гІулакха хьахийла дукха пач чахьалихен ахча а доадаь ха а дІа- яхийта, дешархошта пхьанала спе- циальность а ца луш Іейнаб школа шуагалхой.

Л. ЗЯЗИКОВА,

Нохч-ГІалгІай АССР-а хье- хархой товзал лакхъяра инсти- тута наьна меттен литерату- рам кабинета заведующи.

СЕЗОНА КЕРДА ФАСОНАШ

МалагІа керда баракъаш кийч- даьз грозненцашта швейно-три- котажни объединена хІамаш тега- раша бІаьстанагІанаги сезоне?

Объединене производственно- технический отдела начальника нов. В. И. Ильинове эйнаш:

— Іалаьмете сиха хургаьу тІех- хьарча хана баракъаш чоьа. Шоай продукци наха еазлийта хІамаш тегарий болаш йале из кхзла тІе- хьайиса йеш ер цар. Вахъда, мел- ла боаш бале а деригиена тІехьакло пхьенне а йеш хилан. Цудукха астара хозагІа наха дукхагІа хеттааш дола баракъа арахера декхарийла да тхо.

Вай зоне хІамаш тегача предприятей плана юкъенгІацар хІама лыина аІаьла пхьоашаш дола кийча наьха веза кочамаш, бакъда, вайнга йІайха ма а ю- да икар атта хІама дац. Кхычахьа- ра хьаийта уж кочамаш тикашца аІаьлхача йІаьха очередаш лат- тий хулар. Вахьа бехьо лъихар тхоай объединена уж кочамаш тега. Кхаь бетта тийга а тийга мал бача организаршка дІаенйаь итт эзар коч. ЧІоагІа раьза болаш уж наьа дІаийрах хоаш хилар тхога.

Бераша лаьрхІа хоача фасо- нах сийна, еттехка а йолаш хІай сарафан а тегаш. Берий фасонаш кийчъеш творчески кхаъьегаш ба В. И. Тарасова, В. Н. Галай. Цу авторий дукха хлопчатобумажни а дахьа а кочамаш юкъаю грознер- ча а доалахарча республикашкар- ча а бераша.

Кхалнаьха кочамий моделаш арганоахаш, тоаеш, кердадерна хьеш я И. Г. Гереева. Укх сезоне тегаш мел йола коч цхьанца от- делка йолаш а, кІалаш дай а хоза а да. ДукхагІа тегаргьа кочамаш лавсан доаллача хІамех.

Ахха хІана отташ мара ца лат- те а хІамаш тегараш уйла ец ба гуйрана дукхалча баракъий мо- делаш кийчъяра. Къаьстта чІоагІа уйла ец ба уж дешархошта хоза, наргІата форма кийчъяра.

М. МАНИЕВА.

ЯРОСЛАВЛЬ. Шинин завода «Ги- гант» оалача клуба халкъа театро оттаьй С. Прокофьева «Золушка» яха балет. Постановщик — театра художествении кулгалхо Н. А. Кар- [illegible].

Ярославашна чІоагІа сий деш а спектакль.

Сурта тІа: балетадара сцена.

Б. Сарянцева сурт.

ТАСС фотохроника.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадугегІа, хьажа

[illegible]-гІа май, 1960 шу

РАДИО: 8.20 — Польски эшараш; 8.45— «Къона тІехье» яха передача (нохчий меттала); 16.00 — «Баптисти моралах доаккха гуманизмеиа дукхалара гІулакхаш» яха беседа; 17.00 — «Зори Кавказа» яха радиожурнал; 19.00 — «Къонал» (нохчий меттала); 19.15 — Муталиев Хьажбикара «Большевикаш боагІа» яхача дувцарах йола композици (гІалгІай меттала); 19.36 — Сайрейнара концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — Іомалуш вол- гІача даьккха фильм; 18.35 — Дерригача дунен обозрени; 18.50 — Киножурнал; 19.00 — «Оамала хьалхеба а, низах Іо- мабе а» яха пресс-клуб; 19.50 — Бийса даьккхала хийла шун, бераш!; 20.00 — СССР-а халкъа артист Симонов; 20.35 — «Одиночество» яхача художествени фильма 2-гІа сери; 21.40 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарах, промышленни, юртбоахамах, культурах, письмой отделий — 2-25-72; корректорска 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05190. Заказ № 2800.

БЕРАШКА ВО ОАМАЛАШ ЦА ІОМАЙИТАР ДУХЬА

Нанас Іовешшехьа во оамалаш йоалащ хилац саг. Цудухьа вІашта водча хана дена лорадо веза из во- ча гІулакхех кхуврговацаш. Из ду- царгда малагІа болх бу цу хьакхе- хьа Грозерча № 3 йолча школа пе- дагогически коллективо. Эттара хьал- ха бер школе хьачудаьлча дена дІа- болабу оаха цуннара болх. Беро дахь цхьаккха а, хьаьшттел лоадам боа- ца а хархахьа доле хІама дисан хье- хархошна теркал ца деш. Из фу бахьин долаш хинная а, хІаьта наьсагІна доли хІама кхы цІаьхха ма хийийта а хьож. Каст-каста хул тха школе сайренаш, собранеш. Иштта духха тха йоаццаш хинна сайре «Об- щественни порядок оттаера кожо- сольни роль» яхаш ер. Тха школа цхьабола комсомольцаш общественни порядок лораре йолча халкъа дру- жина юкъебоагІа.

Дика дова классай кулгалхошта дешархой цІагІара хьелаш. Беро хар- цахьа хІана мадиттехьа а из дІа- хойт дахьта — нохвошта. Хьехархой меттел школа завуч а директор а ух дешархой бахача. Каст-каста бе- рий дай-нанош гул а бийа царна собранеш е.

Дикка новкъостал ду хьехархошта дай-нанай комитето а (председа- тель нов. П. И. Шадилова). Наькъа санна во а дешаш дисциплина телха- еш волча берий дахна — нанаша ду- кха терко ца еш хилча цар болх беча предприятешкарей организацешка- рей вихадаш а болаш уж бехктохха- ше ое, дІаккхетабу шоай дешала юкъе бе безача кхетама балхах. Дай-на- ной комитета инициативах тха школа коллективо общественни хьесане вІашагІа а делла центральни рынке болх беш-за берий цІа. Цига дежур- нех хул тха хьехархой, комсомоль- цаш.

Айкха букам вааттабу оаха школаи дешалан гІо дара тайп-тайпар- ча учреждениешка вІашагІІехьахча ко- митеташка. Масала, цу тайнара ко- митеташ а Грознески медицинскта Іилма — тохахма институте, Сийлахь- боккхача Лай — меха тІема инвали- дий госпитале, Октябрьски район- полиноме, кхычахьа. Цу комитетий винадашта а тха хьехархошна а шаш педагогически пропаганда ю берий дахьта-нохвошта юкъе.

Дешара цукъабоача хана берен харцахьа лелархдоахаш цар сапІам дертІа вІаштІехьбоаккхаш дукха новкъостал ду тхона тха шефаша — ДОСААФ-а республиканска комитета белхаша. Хьнаре декъа лаьар пар тІема сийлен школьни музей вІашагІ-гІоллаш. Из хьийлйар дукха ха йоацаш. [illegible]

Школе болх беш а тайп - тайпара кружокаш: физически, химически, математически, [illegible] меттай, спортивни, [illegible] художествени - самодеятельноста, [illegible] [illegible] берригача школе.

Цу дерригано а торе хулийт бер харцахьа [illegible] [illegible] [illegible].

Т. МАЛЦИНГИЕВА,

Грозненерча № 3 йолча юкъера школан завуч.